N° 136. 1857.

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Donderdag 12 November.

Deze courant verschijnt des dingsdags, donderdags en zaturdags. Binnen deze gemeente en Vlissingen geschiedt de uitgave den avond te voren ten 8 ure.
De abonnementsprijs per drie maanden is ƒ 3, franco per post ƒ 3,40.
De inzending van advertentien kan geschieden tot tien ure des morgens, op den dag der uitgave.

De prijs van gewone advertentien is 22 cent per regel; van huwelijks, geboorte of doodbekend makingen enz., van één tot zes regels ƒ 1,50, voor elken regel daarboven 22 cent.
Buitengewoon groote letters worden berekend naar de plaats die zij innemen.
Voor elke plaatsing moet 35 cent voor zegel worden betaald. De betaling geschiedt kontant.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

Editie, van woensdag avond 8 ure.

Binnenlandsche tijdingen.

Middelburg 11 november.

Gisteren hebben de provinciale staten van Zeeland weder openbare zittingen gehouden, zoo van des voormiddags 11 tot des namiddags 1 ure, als van des avonds 7 tot 11 ure, in welke laatste de najaarsvergadering in naam des konings is gesloten.

Met verwijzing naar het uitvoerig verslag van de beide zittingen, hetwelk wij bij dit no. mededeelen, vermelden wij hier in het kort dat daarin is: afwijzend beschikt op een nader adres van den concessionaris der stoombootdienst op de Wester Schelde, in afwachting van het te dier zake bij gedeputeerde staten aanhangig onderzoek; voorts uitgebragt het centraal rapport der afdeelingen betrekkelijk het onderzoek van de beginselen, ontwikkeld in het ontworpen reglement van administratie der polders, en over dat algemeen rapport beraadslaagd in de avondzitting, bij welke gelegenheid de vergadering ten slotte verklaard heeft zich niet te vereenigen met die hoofdbeginselen, en besloten om het ontwerp met bijlagen thans te stellen in handen van gedeputeerde staten om volgens de nu kenbaar gemaakte zienswijze der leden, uiterlijk in de najaarsvergadering van 1858 een gewijzigd ontwerp ter tafel te brengen; eindelijk is op voorstel van den heer Sprenger besloten ook van de zijde der provinciale staten een adres aan de tweede kamer der staten generaal in te zenden, om van belangstelling te doen blijken in de aanhangige wetsvoorstellen betrekkelijk de exploitatie van spoorwegen en de ondersteuning van het rijk aan te vragen, vooral ten aanzien van de lijn, uitgaande van Vlissingen naar Venlo.

Behalve de menigvuldige adressen door verschillende corporatien aan de tweede kamer der staten generaal gerigt, betreffende ondersteuning tot de exploitatie van den spoorweg van Vlissingen over Middelburg naar Venlo, welke wij reeds in ons vorig no. hebben vermeld, zijn nog door de kamer van koophandel en fabrieken alhier, door den gemeenteraad van Vlissingen en door de commissie in der tijd benoemd tot behartiging der zeeuwsche belangen bij deze onderneming, bestaande uit de burgemeesters der gemeenten Middelburg, Vlissingen en Goes en de voorzitters der kamer van koophandel en fabrieken dier zelfde gemeenten, adressen te dier zake ingezonden.

Ook door enkele ingezetenen, afgescheiden van eenige corporatie, is thans een verzoekschrift opgesteld hetwelk binnen weinige dagen zal worden ter teekening gelegd.

Het is van den volgenden inhoud:

Aan de tweede kamer der staten generaal.

De ondergeteekenden, inwoners van Middelburg, provincie Zeeland, met de meeste belangstelling vernomen hebbende, dat door de regering aan uwe vergadering voorstellen zijn ingediend tot ondersteuning en aanmoediging van den aanleg van spoorwegen in Nederland, en daaronder ook van den spoorweg van Vlissingen over Middelburg, Goes, Bergen op Zoom, Breda, 's Hertogenbosch en Helmond tot aan de Maas over Venlo naar de duitsche grenzen, nemen de vrijheid uwen vermogenden invloed in te roepen ter ondersteuning dezer voor ons vaderland in het algemeen en bepaaldelijk voor onze gemeente zoo gewigtige onderneming.

Noodeloos zou het zijn op dat gewigt met veel woorden te wijzen, nadat reeds van zoo vele zijden de hooge waarde voor ons rijk van de spoorlijn van Vlissingen naar Duitschland is aangewezen en erkend.

Maar als ingezetenen van Middelburg gevoelen zij levendig dat in het tot stand komen van gemelden weg het middel ligt opgesloten, hetwelk eenmaal de hoofdstad van Zeeland uit haren staat van achteruitgang, waarin zij verkeert, kan opbeuren en tot het herkrijgen van vroegere welvaart voeren kan.

Zij vertrouwen, dat uwe vergadering met de regering het gevoelen deelen zal, dat krachtdadige ondersteuning dezer onderneming eene dringende noodzakelijkheid is, en roepen mitsdien uwe ernstige pogingen in ter vervulling eener ook voor Middelburg zoo levendig gevoelde behoefte.

Onlangs is door de heeren Nuys en cie. alhier aan Z. M. den koning aangeboden eene proeve van een in hunne brouwerij vervaardigd bier, welke proeve door Z. M. welwillend is aangenomen en op hoogstdeszelfs last onderworpen aan het opzettelijk onderzoek van den hoogleeraar Mulder te Utrecht.

Aan genoemde firma viel niet alleen kort daarop de onderscheiding te beurt met eene niet onaanzienlijke bestelling van wege Z. M. te worden vereerd, maar zij mogt dezer dagen nog de voldoening erlangen een diploma te ontvangen waarbij haar de vergunning tot het voeren van het koninklijke wapen werd verleend.

Deze toezending was vergezeld van een extract van het te dier zake ingediende rapport, waarin na de opgave eener vergelijking met andere biersoorten, onder anderen voorkomt dat het ingezonden bier van de heeren Nuys en cie. met de meeste buitenlandsche bieren de vergelijking kan doorstaan, voor zoo ver de nuttige bestanddeelen betreft, dat het voldoet aan de voorwaarden welke men in Nederland bij de bereiding te veel uit het oog verliest, namelijk helderheid, smakelijkheid en duurzaamheid, alsmede dat het krachtiger en voedzamer is dan eenig ander bekend inlandsch bier, en dus ten volle onderscheiding waardig is.

Men schrijft ons uit Goes van den 10 dezer:

§ Op de beestenmarkt van heden waren ongeveer 150 stuks hoornvee aan de lijn. De verkoop ging traag van de hand, daar de houders op hooge prijzen hielden. Voor de beste werd van f 150 tot f 200 besteed, mindere naar evenredigheid.

Voorleden vrijdag nacht heeft aan den dijk van Wemeldinge een vrij belangrijke val plaats gehad; men heeft dadelijk de noodige maatregelen van voorziening genomen; de schade wordt *op omstreeks f 10,000 begroot.*

In een vrijdag te Londen gehouden vergadering van de Maatschappij tot indijking van gronden in Nederland, werd medegedeeld, dat in Zeeland 3000 bunders waren omdijkt, en men dit in het aanstaande jaar met 1000 wil vermeerderen. De voorzitter zeide o. a., dat het land niet kon verkocht worden, dan nadat de verbindtenissen met de nederlandsche regering waren nagekomen. Hij noemde de geldbelegging in deze onderneming ruim en voordeelig. Voorts werd besloten, het bedrag der obligatien tot 200,000 p. st. te brengen.

× Er is in den laatsten tijd veel over de zaken der Maatschappij van weldadigheid geschreven, maar niet altijd is dit geschied met eene juiste opgave van feiten, van daar dat wij het niet onbelangrijk achten den hoofdzakelijken loop der gebeurtenissen nog eens in herinnering te brengen.

In de laatste helft van 1855 wendde zich de permanente commissie der Maatschappij van weldadigheid tot de regering met de verklaring, dat zij geen kans zag, zonder krachtige ondersteuning, de zaken gaande te houden en met het verzoek om haar die ondersteuning te verleenen. De regering benoemde daarop in november 1855 eene staatscommissie, aan welke de taak werd opgedragen den toestand der maatschappij te onderzoeken en voorstellen te doen, die tot eene geheele regeling harer zaken zouden kunnen leiden. Deze staatscommissie ontwierp een voorstel tot regeling, waarbij als eerste grondslag werd aangenomen de afscheiding der gestichten en der vrije kolonien, van welke de eerste door de regering zouden worden overgenomen en beheerd, terwijl de vrije kolonien aan de maatschappij zouden verblijven; tevens wilde die staatscommissie de gevestigde schuld der maatschappij ad circa f 3,800,000 converteren in 3 pct. nat. schuld, terwijl de leening ad f 822,000 *en de loopende schulden ten laste der maatschappij zouden* blijven.

Dit voorstel, aan de permanente commissie medegedeeld, werd door deze verworpen, daar zij het onmogelijk achtte met zulk een zwaren schuldenlast de maatschappij te blijven besturen. Daarop ontwierp de staatscommissie een tweede voorstel op den zelfden grondslag, doch waarbij ook nog de f 822,000 ten laste van den staat werden genomen. De leden der permanente commissie en der commissie van weldadigheid konden zich evenwel ook met dit voorstel niet vereenigen en legden den 6 december 1856 hunne betrekkingen neder, op grond dat zij, door oogenblikkelijken financielen nood gedrongen, geene kans zagen de zaken der maatschappij gaande te houden.

Na die aftreding nam niet, zoo als L'écho universel van den 6 dezer zegt, de staatscommissie het beheer op zich, maar de gecommitteerde der regering bij de maatschappij, de ambtenaar, die sedert het sluiten van het algemeen contract van 1843 het toezigt op de zaken der maatschappij had uitgeoefend en bij deze de regering had vertegenwoordigd, nam, krachtens eene bepaling van dat contract, het beheer voor en namens de maatschappij van weldadigheid op zich.

De verklaring van kennelijk onvermogen der maatschappij werd echter niet uitgesproken, daar de crediteuren, door wie die verklaring moest verzocht worden, daartoe niet durfden overgaan uit vrees, dat zij alsdan van hunne pretentie weinig of niets zouden ontvangen. Het beheer hield intusschen de zaken aan den gang. In den zomer van 1857 werd nu door de leden der Maatschappij van weldadigheid uit hun midden een zestal heeren benoemd, om de onderhandelingen met de staatscommissie (die inmiddels geheel vreemd aan het beheer of bestuur der maatschappij was gebleven) te hervatten, en deze zullen waarschijnlijk dezer dagen die taak aanvaarden.

Bij de tweede kamer der staten-generaal is ingekomen een wets-ontwerp tot aanvulling der wetten op de heffing van den accijns op het zout. Aangezien bij de wet van 13 junij ll. andere beginselen ten aanzien der zeevisscherijen zijn aangenomen, *volgens welke de visschers naar goedvinden reeds op zee over* hunne vangst kunnen beschikken, moeten ook nieuwe bepalingen omtrent het genot van vrijdom van accijns op het zout ten behoeve der visscherijen worden vastgesteld.

De geneeskundige courant meld, dat de behandeling der wetsontwerpen op de geneeskunde in al de sectien der tweede kamer niet is afgeloopen voor het reces, dat dingsdag geeindigd is. Het verslag van de commissie van rapporteurs zal dus eerst na dien tijd worden opgemaakt.

Als eene aanvulling tot de berigten, die wij onlangs in de dagbladen lazen omtrent de reis van Z. K. H. den prins van Oranje, kunnen wij mededeelen, dat Z. K. H. vergezeld van jhr. de Casembroot, baron van Pallandt en verder gevolg, gedurende zijn verblijf in de spaansche hoofdstad ook een bezoek bragt aan het Escuriaal. De prins is dus de eerste uit het Nassausche huis, die dit oude gesticht van den in Nederland wel bekenden Philips II bezocht heeft. Onze landgenoot dr. T. J. Halbertsma, thans werkzaam in de bibliotheek van het klooster, genoot de eer aan Z. K. H. te worden voorgesteld, terwijl het hooge gezelschap de boekerij, benevens de tentoongestelde handschriften in oogenschouw nam.

Z. K. H. prins Frederik der Nederlanden wordt heden van Berlijn in de residentie verwacht. Zijn verblijf zal evenwel niet van langen duur zijn.

De gedenkdag der herstelling van de Utrechtsche hoogeschool na de fransche overheersching werd den 6 dezer al-

daar gevierd door het studentenkorps, door het geven van een luisterrijk gecostumeerden optogt, welke reeds vroeg in den morgen zich langs de straten en grachten in geregelde orde bewoog, en die zich vervolgens naar Zeist begaf, waar men den dag in onderling genoegen doorbragt. Des avonds naar Utrecht teruggekeerd, heeft men bij fakkellicht nog eenige straten doorkruist, en zich vervolgens naar den schouwburg begeven. Het muziekkorps van het 2de regement dragonders, te Arnhem in garnizoen, heeft het zijne tot opluistering van het feest bijgedragen.

Benoemingen en besluiten.

Benoemd, in plaats van wijlen den heer J. Gevers Leuven, tot betaalmeester te Zierikzee, de heer J. Gordon Spandaw, ontvanger van 's rijks belastingen te Hoogezand, met ingang van den 15 dezer.

Marine en leger.

Berigten, bij het departement van marine ingekomen, vermelden de aankomst in goeden staat te Cadix op den 28 october jl., van Zr. Ms. fregat met stoomvermogen De admiraal van Wassenaer, onder bevel van den kapitein ter zee jhr. H. J. L. T. de Vaynes van Brakell.

Kantongeregt te Middelburg.

Bij vonnissen van den 9 dezer, zijn:

1. J. en G., wegens het plegen van eenvoudigen diefstal van te veld staande veldvruchten, veroordeeld ieder in eene gevangenisstraf van een dag, en solidair in de kosten.

2. P., wegens het visschen en vangen van een paling met een schepnet, verboden vischtuig, zonder van eenige acte of vergunning daartoe voorzien te zijn, veroordeeld in eene geldboete van f 3, en in de kosten van het geding, met verbeurdverklaring van het verboden vischtuig en den onwettig gevangen *paling*, bij wanbetaling van een en ander tot 3 dagen gevangenis.

3. A., wegens het werpen van vuilnis op de publieke straat te Middelburg, veroordeeld in eene geldboete van f 3, bij wanbetaling tot 1 dag gevangenis, en de kosten.

4. J., wegens het door hem gevoerd wordende paard, gespannen voor een wagen, alleen en zonder opzigt te hebben laten staan op de openbare straat te Serooskerke en Middelburg, veroordeeld in twee geldboeten ieder van f 3, en de kosten.

5. [illegible], wegens het uiten van scheldwoorden tegen iemand, zonder daartoe uitgetergd te zijn, veroordeeld in eene geldboete van f 2, en de kosten.

Burgerlijke stand.

Ingeschreven in de registers van den burgerlijken stand, gedurende de maand october 1857, in de gemeente

Middelburg, als: Gehuwd, 9 paren. Geboren, 42 kinderen; 26 van het mannelijke en 16 van het vrouwelijke geslacht. Overleden, 50 personen, 25 van het mannelijke en 25 van het vrouwelijke geslacht. Levenloos aangegeven, 4.

Onder het getal der als overleden ingeschrevenen zijn 4 personen welke elders zijn gestorven.

Van de overledenen waren: beneden den ouderdom van een jaar 16; van 1 tot 5, 5; van 5 tot 10, 1; van 10 tot 15, 0; van 15 tot 20, 1; van 20 tot 25, 2; van 25 tot 30, 2; van 30 tot 35, 1; van 35 tot 40, 1; van 40 tot 45, 2; van 45 tot 50, 2; van 50 tot 55, 6; van 55 tot 60, 5; van 60 tot 65, 2; van 65 tot 70, 1; van 70 tot 75, 2; van 75 tot 80, 0: van 80 tot 85, 1.

Goes, als: Gehuwd, 4 paren. Geboren, 20 kinderen, 10 van het mannelijke en 10 van het vrouwelijke geslacht. Overleden, 30 personen, 13 van het mannelijke en 17 van het vrouwelijke geslacht.

Van het getal overledenen waren: beneden den ouderdom van 1 jaar, 12; van 1 tot 5 jaar oud, 4; van 5 tot 10, 2; van 10 tot 15, 1; van 20 tot 25, 2; van 30 tot 35, 2; van 35 tot 40, 1; van 40 tot 45, 1; van 45 tot 50, 1; von 50 tot 55, 1; van 60 tot 65, 1; van 70 tot 75, 1; van 80 tot 85, 1.

Zierikzee, als: Gehuwd, 4 paren. Geboren, 24 kinderen, 14 van het mannelijke en 10 van het vrouwelijke geslacht. Overleden, 22 personen, 12 van het mannelijke en 10 van het vrouwelijke geslacht. Levenloos aangeg., geene.

Van de overledenen waren: beneden den ouderdom van een jaar, 9; van 1 tot 5, 1; van 5 tot 10, 1; van 20 tot 25, 1; van 25 tot 30, 1; van 45 tot 50, 2; van 50 tot 55, 1; van 60 tot 65, 3; van 65 tot 70, 1 van 70 tot 75, 1; van 75 tot 80, 1.

Afloop verkoopingen en aanbestedingen.

Middelburg 10 november.

Een huis en erve met daarachter gelegen tuin, in de langevijle, wijk K, no 385, sectie D no. 426. inhoudsgrootte 2 roeden 59 ellen. Verkocht voor f 2000.

Buitenlandsche tijdingen.

Engeland.

Londen 8 november. In de vorige week is alhier eene hoeveelheid goud en zilver ter waarde van omstreeks 187,266 p. st. ingevoerd, doch 1,345,089 p. st. aan specie uitgevoerd, meerendeels naar Indie en China. Daar de sinds lang opgemerkte wegvloeijing van specie naar het Oosten, gevoegd bij de buitengewone uitgaven tot demping van den indischen opstand, behooren onder de omstandigheden welke de heerschende geldschaarschte veroorzaken of vergrooten, komt het thans alhier in ernstige overweging, in Indie een of ander rijkspapiergeld uit te geven, ook als middel tot verzekering van de getrouwheid der inlandsche bevolking aan het britsche gezag. Dat dit denkbeeld veld wint, blijkt ook uit een artikel van The times, welk blad, hoewel in het algemeen alle tusschenkomst des gouvernements in den loop der geldcrisis wrakende, de uitgifte in Indie van een onwisselbaar maar rentedragend papiergeld aan de overweging des gouvernements aanbeveelt.

— Men berigt, dat de werving voor Indie thans goed wordt voortgezet, en dat gedurende de maand october niet minder dan 8040 aangeworven manschappen naar de verschillende corpsen zijn opgezonden.

— Uit Glasgow is eene aanzienlijke deputatie uit den handelsstand alhier aangekomen, om de regering tot het schorsen van eenige bepalingen der bank acte te nopen.

Otschoon de dagbladen zich als om strijd met het bespreken der redmiddelen uit de bestaande geldcrisis bezig houden, is de regering daarin tot hiertoe niet tusschen beide gekomen, en neemt men de ijverzucht in aanmerking, met welke de britsche handel en nijverheid ten allen tijde de voorregten hunner onafhankelijke verrigtingen hebben verdedigd, dan laat het zich vooruit zien dat, komt de regering al tusschen beide, hetwelk nog zeer onzeker is, dat alleen zijn zal om het zegel op zoodanige maatregelen te drukken, welke de groote meerderheid der belanghebbenden op hunne zijde blijken te hebben. De hulpmiddelen, door verschillende dagbladen aan de hand gegeven, loopen intusschen sterk uiteen. The morning advertiser verlangt wijzigingen in de muntwetten, maar niet dan na een door den handel zelven ingesteld voorloopig onderzoek. The sun wil eene nieuwe uitgifte van papier. The morning chronicle valt het privilegie der bank aan, hetwelk dit blad als de hoofdbron van wat de handel thans lijdt aanmerkt, terwijl The times eindelijk eene tijdelijke uitgifte van papier aanraadt, hetwelk in Indie aan gedwongen koers onderworpen zou moeten wezen.

— Men begint de gevolgen van de financiele crissis in Noord Amerika nu allengs meer naauwkeurig te kennen. Het totaal der officieel bekend geworden faillissementen in de Vereenigde staten is sedert den 1 augustus ongeveer 900 en het bedrag daarvan ongeveer 90 millioen dollars, of nagenoeg het dubbel der sommen tijdens de soortgelijke crisis in 1837. De toestand in welken die staten zich thans bevinden is uiterst vreemd, als men daarbij in aanmerking neemt dat hun landbouw, handel en nationaal crediet nooit in meer voordeeligen toestand verkeerd hebben. De naaste oorzaak der thans heerschende moeijelijkheden schijnt in de bovenmatige uitgiften der banken te liggen, welke, bij een grondslag van twaalf millioen ponden sterling in specie, hare leeningen en discontopapier tot 125 millioen hebben opgevoerd, bij eene papiercirculatie van ongeveer 40 millioen ponden

— De lijst der faillieten in de laatste dagen in Engeland is weêr aanzienlijk.

— Verscheidene voorname handelaren hebben Liverpool verlaten om zich naar de Vereenigde staten te begeven tot het doen van inkoopen, daar in de tegenwoordige crisis aldaar vele artikelen tot lage prijzen gekocht kunnen worden.

— Te Glasgow is in een goudsmidswinkel een klomp goud uit Australië ten toon gesteld. Die klomp, ter zwaarte van 400 oncen, is van zuiver goud, zonder blijkbaar in het minst met quartz vermengd te zijn, en overigens geheel in den toestand, waarin die door den gelukkigen delver gevonden werd. Hij wordt omstreeks 1600 p. st. geschat, en is op een na de zwaarste, welke ooit naar hier is gebragt.

— Het stoomschip Atlantic is met tijdingen uit New-York tot den 27 october te Liverpool aangekomen. De berigten zijn gunstigen. In de geldmarkt was eene gunstige reactie ontstaan. De meeste spoorweg-actien waren merkelijk hooger en de handelsaangelegenheden verbeterd.

— Er is hier berigt ontvangen, dat de keizer van China op den 12 september den oorlog aan Engeland zou hebben verklaard.

— Volgens de laatste tijdingen, die van het Zoutmeer te New-York ontvangen waren, hadden de mormons besloten, zich gewapenderhand te verzetten tegen de troepen, welke door het gouvernement der Vereenigde staten zijn afgezonden om hen tot onderwerping aan de wetten der Unie te dwingen. Brigham Young, het hoofd der mormons, had openlijk aangekondigd dat hij de grasvelden zou verbranden, zoodat de paarden en andere trekdieren, tot de in aantogt zijnde expeditie behoorende geen voedsel zouden kunnen vinden, en dat zij des noods ook de stad, waarin zijne aanhangers gevestigd zijn, in den asch zou leggen, eerder dan zich aan het bestuur der Vereenigde staten te onderwerpen.

Er is, naar men meldt, een nieuwe overland-weg van de oostelijke staten der Unie naar Californie ontdekt, waardoor de reis veel korter zou worden dan zij nu is.

Duitschland.

Weenen 7 november. De vorst van Servie heeft eene memorie over de aldaar plaats gehad hebbende inhechtenisnemingen aan de mogendheden gezonden. De partijen des gouvernements hebben zich gehaast, het gedrag van den vorst volkomen goed te keuren. Men wacht geenszins een dergelijk antwoord van de overige mogendheden.

— De regering van Servie heeft de uitkomsten van haar onderzoek omtrent de onlangs ontdekte zamenspanning tegen het leven van den vorst openbaar gemaakt. Volgens hare opgave is het snoode plan door eenige senaatsleden en andere aanzienlijke personen gesmeed en, voor zoo ver van hen afhing, ten uitvoer gelegd, met geldelijke ondersteuning van Milosch Obrenowitsch, den gewezen vorst van Servie, wien de zamengezworenen vooruitzigt op herwinning van het hoog gezag gegeven hadden, hoewel zij hem en zijn geslacht even min aan het hoofd wilden hebben als den tegenwoordigen vorst. Ook hadden zij geen hoop op de verheffing van eenen buitenlandschen prins tot het bestuur over Servie; maar wat zij eigenlijk in den zin hadden, wanneer hun aanslag gelukt ware, blijkt niet: alleen wordt gemeld dat een der zamengezworenen zich zelven als regent tijdelijk met het hoog gezag scheen te hebben willen bekleeden.

— Omtrent de bijzondere bepalingen ten aanzien van den belangrijken maatregel voor de reductie der oostenrijksche krijgsmagt, moeten nog onderscheidene verordeningen worden daargesteld. Zooveel schijnt zeker, dat de vermindering het laatst op de in Italie aanwezige troepen zal worden toegepast.

— Uit Silezie wordt gemeld, dat sedert het oostenrijksch concordaat, waardoor de hoogere geestelijkheid ten nadeele der lagere zeer begunstigd wordt, de overgang van katholieke priesters tot de evangelische kerk zeer toeneemt. Drie dergelijke overgangen hebben onlangs op één dag plaats gehad.

— In brieven uit Konstantinopel is verzekerd geworden, dat de fransche gezant aldaar zijne betrekkingen met het turksche staatsbewind op nieuw had afgebroken. Dit gerucht heeft weinig geloof gevonden, en in latere berigten van daar, te weten van den 31 october, wordt dan ook gemeld, dat de heer de Thouvenel, bij de benoeming van Reschid-bassa tot groot-vizier, eenige zwarigheid heeft gemaakt om regtstreeks, en zonder tusschenkomst van den minister van buitenlandsche zaken, met dien staatsman te onderhandelen, maar dat dit bezwaar destijds reeds uit den weg was geruimd.

Van de zijde der verhevene porte zijn aan de groote mogendheden protesten medegedeeld, welke in Konstantinopel zijn ontvangen, uit de Donau-vorstendommen, ten aanzien van den gang der openbare aangelegenheden in de genoemde landschappen.

Berlijn 7 november. Gedurende den tijd welken de prins van Pruissen, als plaatsvervanger des konings met het opperbewind der staatszaken belast is, zal hij in het militair bewind over de Rijnprovincie en Westfalen door niemand anders vervangen worden.

Belgie.

Brussel 8 november. Het is thans bepaald, dat de wetgevende zitting van 1857-1858 aanstaanden dingsdag den 10 dezer met geene troonrede zal worden geopend. Zoowel de senaat als de kamer der representanten zullen echter dien dag des namiddags ten één ure bijeenkomen en de werkzaamheden aanvangen met het onderzoek der geloofsbrieven van de nieuw verkozen leden.

Zoo als men verwachtte wordt dus de zitting niet door den koning in persoon geopend; daar het nog niet gelukt is een nieuw kabinet te vormen. Men verwacht echter spoedig de zamenstelling van een liberaal bewind.

— De gemeenteraad van Luik is gisteren voor het eerst sedert 19 augustus vergaderd geweest. Negen raadsleden behoorende tot de clericale regterzijde, hebben hun ontslag genomen, en de burgemeester heeft medegedeeld, dat hij en twee schepenen adressen aan den koning hebben gezonden, waarin ook zij hun ontslag aanvragen.

Zoo als men weet, is in Luik tijdens de laatste verkiezingen de liberale partij door de radicalen, ondersteund door de clericalen, grootendeels verslagen.

— Het zesde lijk is thans onder de puinhoopen van het gebouw van het entrepot te Antwerpen gevonden, zoodat nu geene personen meer vermist worden.

— De vrouw van den vuurwerkmaker Verpoorten te Antwerpen is gisteren na hevig lijden bezweken. Verpoorten is in verzekerde bewaring genomen.

Brussel 9 november. De Moniteur deelt het besluit mede van het ontslag der ministers en de benoeming van de heeren Ch. Rogier, binnenlandsche zaken, Victor Tesch, justitie, Frère Orban, financiën, Adolphe de Vrière, buitenlandsche zaken, en Eduard Berten, oorlog. De kamers zullen morgen door de nieuwe ministers geopend worden.

Frankrijk.

[illegible] Parijs 5 november. Bij de regering is de eerste telegrafische depeche regtstreeks uit Algerie ontvangen, inhoudende de aankomst van maarchalk Randon.

— Heden is de raad van ministers vergaderd geweest. Waarschijnlijk hebben de bewindslieden beraadslaagd over de maatregelen, welke zullen behooren te worden genomen ter bestrijding der bezwaren, voortspruitende uit de tegenwoordige financiele crisis. Het dagblad la Patrie merkt aan, dat men zich niet al te zeer moet verontrusten, en niet uit het oog verliezen, dat in 1847 de escompte der engelsche bank slechts 8 p. c. is geweest, niettegenstaande men destijds den toestand nog bezwarender achtte dan den tegenwoordigen. Le constitutionel komt er voor uit, dat al het kwaad zijnen oorsprong vindt in de onbeperkte vrijheid tot oprigting van crediet-instellingen. Volgens dat blad, kan er nog veel worden gekeerd, ingeval de Vereenigde-staten willen overgaan tot het daarstellen eener centrale en nationale crediet-instelling.

— Men beschouwt men het als mogelijk, dat de regering zal overgaan tot het vaststellen van een regt op den uitvoer van gemunte specie en van edele metalen.

— De staatsraad houdt zich thans onledig met het door den keizer goedgekeurde plan, om de vloot te hervormen. Volgens dit groote plan, waarvan de staatsraad alleen de kosten heeft te beoordeelen, zullen alle nog bruikbare zeilschepen in schroef- en rader-stoombooten veranderd worden. Men begroot de kosten daarvan op 250 millioen fr., verdeeld over tien jaren.

— De regering heeft het gedrag van den heer de Thouvenel in Konstantinopel, tegenover Reschid-pacha volkomen goedgekeurd.

— Te Bretagne worden toebereidselen gemaakt tot den ontvangst van den keizer, hoewel de reis daarheen nog volstrekt niet zeker is.

— Eene der bijzaken, welke op het congres te Parijs behandeld zijn, en die, nadat de grondslagen vastgesteld waren, ter verdere uitwerking aan eene commissie is opgedragen, is thans geheel tot beslag gekomen.

Eene depeche uit Weenen namelijk berigt, dat de commissie, welke met het onderzoek van den tol, de regten en andere hinderpalen, die door de mogendheden, wier rijken aan den Donau gelegen zijn, tegen het vrije vervoer langs den Donau gesteld waren, heden eene acte geteekend heeft waarbij de vaart op deze rivier geheel vrij voor alle natien wordt opengesteld.

— Onder de vreemdelingen, die zich te Compiègne bevinden op 's keizers uitnoodiging, wordt de kolonel Orloff, de zoon van den generaal, lid van het congres genoemd.

— Er zullen weder dertig duizend manschappen van het leger, behoorende tot de ligting van 1854, met groot verlof naar huis gezonden worden; men voegt er bij, dat deze maatregel genomen is om de onlangs opgeroepen helft der ligting van 1857 bij de corpsen te kunnen inlijven, zonder de effective sterkte, waarop in het budget gerekend is, te boven te gaan.

Handelsberigten.

Prijzen van effecten.

Amsterdam 11 november.

Nederland. Werkelijke schuld	2½ pct.		62½
dito dito	3	„	—
dito dito	4	„	95¾
Aand. Handelmaatschappij	4½	„	137¾
Obl. Maatschappij van weldadigheid	4	„	—
Rusland. Oblig. 1798/1816	5	„	102¼
dito 1828/1829	5	„	—
dito Hope & co.	4	„	88⅞
dito Stieglitz	[illegible]		—
dito dito	5	„	94¼
dito dito	5	„	97
Certific.	6	„	—
Spoorweg			—
Spanje. Oblig.	1¼	„	24⅜
Binnenlandsch	3	„	36¼
Coupons bewijzen			—
Crediet instelling			88
[illegible] Oblig.	3½	„	16⅞
[illegible] Oblig.	5	„	70¼
[illegible] Amsterdamsche	5	„	89¼
[illegible]	5	„	72¼
[illegible]	2½	„	—
[illegible]	3	„	1080
België [illegible] bij Rothschild	2½	„	—
Portugal Oblig. [illegible]	3	„	42¼
[illegible]			—
Venezuela [illegible]	[illegible]		—
Mexico [illegible]	3	„	17¼
Illinois [illegible]	7	„	75¼

Beurs van Londen, 10 nov. [illegible] Consols 89½.
Beurs van Weenen, 10 nov. (slotprijzen.) Metalliek 5 pct. 80½.
Beurs van Parijs, 10 nov. (slotprijzen.) [illegible] pct. compt. [illegible] 3 pct. 66,95

Uitlotingen.

Pruissische aandeelen. Geldl. 1832.

Vijf en twintigste en laatste uitloting van de nommers begrepen in de op 1 julij overgebleven 108 serien.

(Vervolg)

Hoogste prijzen tot en met th. 130.

No.	Th.	No.	Th.	No.	Th.	No.	Th.
115434	200	149142	130	179382	141	209928	130
35	130	52	130	83	600	32	130
69	130	59	141	94	141	75	130
97	130	66	4000	179517	141	88	141
120305	141	71	130	72	200	212123	130
20	130	150408	200	73	200	35	600
32	130	15	130	90	130	55	141
33	1000	64	130	186939	200	59	130
51	200	76	130	51	130	62	200
65	130	157502	200	87	130	212318	141
66	130	12	130	88	130	64	200
69	141	25	130	89	141	68	141
125620	130	45	600	188414	130	212400	141
25	141	66	9500	32	130	215124	130
36	200	158418	130	59	2000	39	130
39	141	36	2000	79	200	47	141
67	130	49	130	82	130	67	130
74	130	50	141	95	130	74	130
88	130	60	141	188809	130	75	141
90	141	87	200	14	130	92	130
126725	141	88	130	37	141	95	141
34	130	99	130	43	141	219316	141
39	130	161520	130	61	200	18	130
43	200	28	130	64	141	28	130
52	130	54	200	65	141	39	130
67	500	73	141	82	130	225202	130
72	130	96	600	90	130	8	130
74	130	162957	200	94	130	20	200
84	130	58	130	191910	200	21	130
87	130	61	200	22	200	27	141
127843	130	69	500	26	600	59	130
44	200	79	130	40	130	77	130
47	500	164516	4000	61	1000	225548	141
59	130	25	141	71	141	53	500
69	130	37	130	72	200	76	141
129201	130	40	2000	78	600	77	130
8	130	42	130	84	500	83	130
22	130	48	141	93	200	98	130
33	200	60	141	98	130	227510	130
58	141	73	141	193224	130	92	130
82	130	92	130	63	130	93	2000
98	130	99	200	73	130	94	200
129512	130	165711	130	99	130	99	141
13	130	20	141	193300	130	227806	600
35	130	24	200	193317	141	9	130
53	141	36	200	33	5000	35	130
56	130	39	130	43	2000	39	130
57	200	45	600	194101	130	87	130
88	130	47	141	10	130	88	141
91	130	56	130	11	130	229319	500
131505	141	63	141	18	130	39	200
22	141	69	1000	30	141	51	130
32	141	85	141	47	141	64	130
80	130	93	130	64	141	68	200
81	200	94	130	97	130	85	200
82	130	170305	141	194812	600	230608	141
86	130	8	141	18	141	28	130
94	130	21	600	33	130	40	130
134670	141	37	141	50	130	47	1000
79	130	56	200	51	130	69	130
96	130	66	141	64	130	73	600
140718	130	170514	130	69	130	82	130
30	200	17	141	78	141	236313	141
39	141	31	500	82	130	32	130
61	200	37	130	94	130	45	130
69	200	45	141	196404	130	58	141
74	2000	56	141	15	130	60	2000
90	141	70	130	16	130	81	130
99	141	176413	141	31	130	86	130
140907	130	15	141	40	500	88	130
8	130	36	130	45	130	244020	130
14	130	41	130	71	200	33	130
32	141	49	141	73	130	37	130
33	130	52	130	74	130	64	130
60	130	65	130	79	600	67	141
97	200	66	130	200002	500	84	5000
141901	130	87	141	14	130	96	130
29	130	93	141	36	600	247506	600
48	130	178101	130	53	130	11	1000
53	200	25	130	54	500	32	130
72	130	29	141	64	130	67	2000
74	4000	31	141	89	130	93	130
147405	141	50	1000	91	141	95	141
11	200	59	130	93	130	99	141
15	141	67	141	201925	130	249607	130
30	500	85	200	44	200	10	141
38	130	89	130	49	2000	21	1000
45	130	179139	130	50	130	64	130
47	130	45	130	62	130	79	200
68	130	76	130	67	130	81	141
89	200	84	130	88	130	92	141
92	141	97	141	208231	141	97	130
149019	141	179306	600	38	130	98	130
20	130	18	200	62	141	250605	130
44	130	28	141	79	1000	17	130
57	141	27	200	80	141	22	130
66	141	36	200	84	130	25	130
99	130	43	141	89	200	41	130
149106	130	50	130	209910	141	52	130
15	200	62	130	19	130	62	130
18	141	75	130	23	130	88	141

Oostenrijk — oude staatschuld.

Op 2 nov. 1857 is bij de 289ste uitloting getrokken serie 240 inhoudende de 5 pct. hofkamer obligatien on. 80220 met een tiende, 80808 met een achtste, 80930 met een vierde, 81094 met een vijfde van de hoofdsom en no. 81096 a 81172 met de volle hoofdsom, zijnde te zamen in kapitaal fl. 994,762,49 en in ente naar den verminderden voet fl. 24869,3⅞.

Graanmarkten.

Amsterdam 11 november.

Tarwe en gerst lusteloos.
Raapolie op zes weken ƒ40½. Lijnolie op zes weken ƒ39½.
Koolzaad (dadelijk) 68½ p. vl

Prijzen van coupons en losbare obligatien.

Amsterdam 9 november.

Metalliek f27,72½; Napelsche f—,—; Diverse engelsche in £ f11,65; Engelsche Russen f 11,65; Fransche f 55,25 Belgische f 55,62½; Pruissische f 34,37½; Spaansche piasters f—,—; Spaansche coupons per fr. f —,—; Hamb. Russen f34,75; Russische in zilveren roebels f34,12½; Poolsche in fl f25,87½; Nationale metalliek f—,—; Dollars f—,—.

Middelen van vervoer.

STOOMBOOTDIENSTEN.

Tusschen Middelburg en Rotterdam.

Uren van vertrek in NOVEMBER.

Van Middelburg				Van Rotterdam			
				Donderdag	12	's morg.	11.30
Vrijdag	13	's morg.	9 ure.	Zaturdag	14	„	6 ure.
Zondag	15	„	10	Dingsdag	17	„	7
Woensdag	18	„	11,30	Donderdag	19	„	7
Vrijdag	20	„	6	Zaturdag	21	„	9
Zondag	22	„	6	Dingsdag	24	„	9,45
Woensdag	25	„	6	Donderdag	26	„	11

Van Vlissingen op Rotterdam.

Vastgestelde uren van vertrek.

Van Vlissingen	Van Rotterdam
des Maandags, Woensdags en Vrijdags, 's morgens 8½ ure, na aankomst der stoomboot De Schelde, van Breskens.	des Dingsdags, Donderdags en Zaturdags, 's morg. 8½ ure, na aankomst van den 1sten trein over den Rijnspoorweg.

Advertentien.

Getrouwd:

C. RIEKELS GILTJES
Middelburg, en
den 10 November 1857. A. JOHANSEN.

Ons eenigst Dochtertje, SARA LEVINA, nam God heden nacht tot zich. Zij werd twee jaar en vijf maanden oud.

Nieuwe Tonge, C. J. SNIJDERS.
den 7 November 1857. S. M. SNIJDERS,
MULLER.

Heden overleed onze waarde Broeder en Behuwdbroeder J. A. DE WAREM, in den ouderdom van ruim 72 jaren.

Middelburg, Uit aller naam,
den 8 November 1857. C. ROBLIJN.

Strekkende tot algemeene kennisgeving.

Heden den 10den November 1800-zeven-en-vijftig heb ik JOHANNES KULDERIJ Az., Deurwaarder, toegelaten en beëedigd bij het Provinciaal Geregtshof in Zeeland, wonende te Middelburg,

Ten verzoeke van ANNA ELISABETH FREDERICA HENRIETTA EIFF, wettig gescheidene Vrouw van SIMON KOETS, Winkelierster, wonende te Middelburg, — bij beschikking der Arrondissements-Regtbank te Middelburg, van den 5den September 1855, geregistreerd, toegelaten om in dezen kosteloos geding te mogen voeren, — woonplaats kiezende te Middelburg, ten Kantore van den Heer PIETER REKKER, Procureur, wonende aldaar onder de Abdijpoort, wijk A no. 49, welke Heer in dezen als Procureur is aangesteld en voor de Requirante als zoodanig zal werkzaam zijn, — Aan

SIMON KOETS, bevorens Kantoorbediende te Middelburg, doch wiens tegenwoordige woon- of verblijfplaats in dit Koningrijk onbekend is, dienvolgende mijn Exploit doende door aanplakking aan de hoofddeur van de Gebouw gemeld der Arrondissements-Regtbank vorengemeld en door afgifte van een tweede afschrift aan den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de zelfde Regtbank, mijn Exploit doende ten ZijnEd.Achtb. Parket op het Raadhuis te Middelburg, en

aldaar sprekende tot den Heer Substituut-Officier van Justitie, welke Heer Officier, daartoe verzocht, het oorspronkelijke met „gezien" heeft geteekend; zullende daarenboven dit Exploit worden geplaatst in de Middelburgsche Courant, —

Beteekend,

en met het tegenwoordig Exploit een door voornoemden Procureur PIETER REKKER gecertifieerd en geteekend afschrift van een Exploit, den 7den dezer maand door mij Deurwaarder, ten verzoeke van de Requirante, gedaan, houdende **Executoriaal Beslag** onder handen en beheer van den Heer JOHANNIS MARTINUS BRIEVE, Procureur, wonende te Middelburg, op alle zoodanige Gelden, Goederen, Titels en Effecten die hij, uit wat hoofde en in welke hoedanigheid ook, reeds is of later mogt verschuldigd worden aan, *of reeds onder zijne berusting heeft of nog* mogt verkrijgen van, of waarvan hij afwijs is verschuldigd of verschuldigd worden zal, aan hem Geinsinueerde, en zulks uit krachte van het Vonnis in dat Exploit vermeld, mitsgaders ter verzekering en om betaling te verkrijgen van het almede in dat Exploit nader omschreven verschuldigde, en zulks opdat de Geinsinueerde van den inhoud van voormeld Exploit niet onkundig zou zijn,

En heb ik Deurwaarder, Exploit doende als voren, ten behoeve van den Geinsinueerde, mede een afschrift van deze Beteekening gelaten.

De kosten, onbegrepen de kopie van het stuk, bedragen in debet vier Gulden veertig en een halve Cent.

(Get) J. KULDERIJ Az., Deurwaarder.

Gezien door ons Officier van Justitie bij de Arrondissements Regtbank, zitting houdende te Middelburg, het origineel van dit exploit, waarvan aan ons, even als van het daarbij beteekende stuk, afschrift is gelaten.

Middelburg, 10 November 1857.

De Officier van Justitie voornoemd,
(Get.) VAN SON, Substituut.

In debet geregistreerd te Middelburg, den 10 November 1857, deel 29, folio 95 verso, vak 3, houdende twee bladen en een renvooi. Verschuldigd voor regt 80 Cent, met de 38 Opcenten *f* 1,10½. De Ontvanger,
(Get.) RÖELL.

BIJBELGENOOTSCHAP.

Aan de **Leden** en **Begunstigers** van het Bijbelgenootschap alhier, alsmede aan ALLEN die in de verspreiding van den Bijbel belang stellen, wordt bij deze berigt, dat het jaarlijksche Verslag van den staat en de verrigtingen des Genootschaps zal uitgegeven worden op Donderdag den 19 November eerstkomende, des avonds ten zes ure, in de Nieuwe Kerk. En worden zij allen vriendelijk uitgenoodigd tot eene Vergadering, waarin men gezamenlijk Gods zegen zal afsmeeken over deze heilzame zaak.

De Directie der Middelburgsche Afdeeling,
Mr. ADR. P. VAN DEINSE,
Waarn. Voorzitter.
Middelburg, den 11 November 1857. A. M. CRAMER, Secretaris.

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
TOT INDIJKING DER OP- EN AANWASSEN
in de Ooster-Schelde.

Bij deze wordt bekend gemaakt dat eene **buitengewone Algemeene Vergadering** van Aandeelhouders in deze Maatschappij zal gehouden worden in de **London Tavern**, Bishops Gate Street, **London**, op Maandag den 14den December aanstaande, des middags ten één ure precies, ten einde magtiging te verleenen tot wijziging van de Statuten der Maatschappij, op den voet als zulks ter inzage zal liggen aan den zetel van de Maatschappij te BATH; ten Kantore van de Bankiers de Heeren ALSTORPHIUS & VAN HEMERT, te Amsterdam, en aan de Kantoren van de Maatschappij te Londen, vijftien dagen vóór de bedoelde buitengewone Algemeene Vergadering.

Londen, 9 November 1857.
2 Moorgate-Street London. G. FASSON, Secretaris.

Heden den 12den en Vrijdag den 13den November 1857, telkens des namiddags ten VIJF URE, **Verkooping** op het Koorkerkhof, lett. A no. 111, van

ATLASSEN, KAARTEN, PRENTWERKEN, PRENTEN, PORTRETTEN, SCHILDERIJEN, PRENTEN in Lijsten met Glazen, KABINET van Physische, Optische en andere Instrumenten, en eindelijk LIEFHEBBERIJEN, BOEKENKASSEN enz.

De Notaris D. J. VAN DER HORST SERLÉ zal op Vrijdag den 13 November 1857, des avonds ten zeven ure, in de Bovenzaal van de Societeit **de Vergenoeging**, op de Groote Markt te Middelburg, in het openbaar bij opbod en afslag verkoopen, de hier onder vermelde

VASTE GOEDEREN;

allen staande en gelegen binnen Middelburg, als:

1. Een WINKELHUIS en ERF in de Sint-Janstraat, wijk H no. 190.
2. Een PAKHUIS en ERF naast het bovengemelde in de Sint-Janstraat, wijk H no. 191.
Deze Perceelen zullen eerst afzonderlijk, daarna te zamen worden geveild.
3. Een HUIS en ERF op de Vischmarkt, H no. 166.
4. Een HUIS en ERF in de Sint-Janstraat, I no. 58.
5. Een HUIS en ERF op de Bree, wijk E no. 144.

De voorschreven Perceelen kunnen daags vóór en op den dag der Verkooping bezigtigd worden.

PIETER DE VRIES, Makelaar, presenteert, ten overstaan van den Deurwaarder B. D. BEETS, op Maandag 16 November 1857, 's middags ten 12 ure, ten Huize A. VAN ES, in **de Brakke Grond**, in de Nes, te **Amsterdam**, te verkoopen:

90 VATEN MARYLANDSCHE BLADEN
TABAK.

Liggende als nader bij Notitie zal worden aangewezen.

VERKOOPING VAN ONROERENDE GOEDEREN

gelegen in de Gemeenten
Koudekerke, Biggekerke en Grijpskerke.

De Notaris P. LOEFF zal op Woensdag den 25 November 1857, ten 10 ure des voormiddags, te **Biggekerke**, in het **Gemeentehuis** bewoond door W. SLIMMEN, in het openbaar te koop aanbieden

Een HUIS met SCHUURTJE en TUIN, staande en gelegen op het Dorp Koudekerke. Voorts:
Negen Perceelen WEI- en BOUWLAND onder de Gemeente Biggekerke;
Twee Perceelen WEILAND onder de Gemeente Koudekerke, en
Een Perceel WEILAND onder de Gemeente Grijpskerke gelegen.

Bij uitgezette Kaarten in het breede omschreven.

Nadere inlichting verlangende vervoege men zich ten Kantore van opgenoemden Notaris te Koudekerke.

De Notaris P. VAN DE GRAFT zal op Donderdag den 26 November 1857, des avonds ten 8 ure, in de Bovenzaal van de Societeit **de Vergenoeging**, op de Groote Markt te Middelburg, in het openbaar bij opbod en afslag presenteren te verkoopen

EEN SPEELHOF

met gevolgen en toebehooren van dien,

staande en gelegen aan den Vlissingschen Rijweg, onder Stad Middelburgs Ambachten, Kadaster sectie H nos. 760, 763, 764, voor het geheel groot 37 Roeden, 52 Ellen. — Grondlasten en Dijkgeschot over 1857 *f* 19,88.

Voorschreve Speelhof is daags vóór en op den Verkoopdag voor een ieder te bezigtigen, van des voormiddags 9 tot des namiddags 3 ure.

UITVERKOOP.

Sedert Zaturdag 31 October wordt het **Depot van het Verkoophuis**, hoek Langendelft en Kerkstraat te Middelburg, wegens Sterfgeval

tot verminderde prijzen
UITVERKOCHT.

Wij maken bijzonder attent op onze schoone sortering van allerhande **Kramerijen** en **Galanterien**, zoo wel wat betreft de Artikelen voor Huisselijk gebruik, voor het Toilet, als ook de Artikelen van Luxe, die tot sierlijke Cadeaux als anderzins dienen, en hopen met een druk bezoek vereerd te zullen worden.

233ste STAATS-LOTERIJ.

Aan het Kantoor van den gekwalificeerden Collecteur der Staats-Loterij te Middelburg zijn te bekomen **Heele** en **Gedeelten van LOTEN**, in doorgefourneerd, Klassikaal en Huur, volgens Prijs courant.

Trekking 16 November 1857.

Heele, Halve, Vijfde, Tiende en Twintigste **LOTEN**, Doorgef., Klass. en Huur, Korte Gortstr., K no. 13, begin aanstaanden Maandag.

Eene à twee Gemeubeleerde **KAMERS te Huur**, met of zonder Kost, tegen een matigen prijs. Adres aan het Bureau dezer Courant.

De ondergeteekende zijne **Broodbakkerij**, in de Langevijle, Lett. K no. 301, geopend hebbende, verzoekt aan zijne geëerde Stad- en Landgenooten de gunst; onder belofte van eene zuivere en zindelijke bediening.

Middelburg, 11 November 1857.

J. P. MEYBOOM.

Bij denzelven is een **Brooddrager** benoodigd.

BRANDSTOFFEN.

IN LOSSING per Schipper MOUTHAAN eene Lading puike **Brusselsche Meatkolen**, en is dezer dagen wachtende per Schipper HAZEWINDUS eene Lading best brandende **Vriesche Turf**, zeer geschikt voor bedeelingen, alsmede per Schipper J. DE WINTER eene Lading **Brandhout** dienstig voor Keukengebruik en **Haardblokken**, voor rekening van

A. C. VAN ASSENDELFT.

IN LOSSING Schipper KEILDORF,
met **(Gailletten) SCHAALKOLEN**,
„ **(Gailletterie) STUKKEN**, en
„ **KAGCHELKOLEN**,

van Houding, bekend als de beste Koolmijnen van Belgie; voor H. J. DRONKERS.

MANGELS TE KOOP.

Adres bij J. VINKE, buiten de Havenbarrière.

Alle artikelen van **VARKENSVLEESCH** te bekomen, geregeld naar den Marktprijs, bij A. DE ZEEUW op de Vlasmarkt.

Beste MALAGASCHE CITROENEN, à *f* 2,25 per 100 Stuks, bij P. L. DE BAERE, Markt.

GOEDKOOP **best zware VOER- of MESTINGROGGE**, bij J. JERONIMUS, F 73.

Bij J. L. PINTO LJz, Vlissingsche straat, is te bekomen **Best Oud Smeedijzer** en **Huisankers**.

In het Verkoophuis zijn thans Buitengewoon voordeelig te verkrijgen:

Fransche Pendules, rijk met verguld, wit marmer gereleveerd.

Zijden Parapluies, Baleinen Geraamte, zware Zijde, Groen, Zwart en Bruin, elegante Knoppen en Haken, voor 5—6 en 7 Guldens.

Beste **Engelsche Tafelmessen** voor 48 Stuivers het Dozijn.

Brabanders **Stijfselglans**, die het IJzer glad en gemakkelijk over het goed heen laat loopen; de strijkster kan daarmede eens zoo veel werk doen en het goed krijgt een mooijen glans. Een sakje kost 13 Cts.

Schuijers. Kleer-, Hoofd-, Tand- en Nagelschuijers, Sopha-, Tafel- en Juweelschuijers.

Kammen. Alle soorten moderne Opsteekkammen in kleine bevallige modellen, effen en à jour, in Schildpad Caoutchouc en Hoorn; Friseerkammen, Stofkammen, Zakkammen, Kammen met Schuijer en Spiegel. De Caoutchouckammen van de Haarburger Fabriek bevelen zich zoo door goede kwaliteit en goedkoope prijzen [illegible], zachter en aangenamer in het gebruik zelfs dan de Hoornenkammen.

MEUBELMAKERS benoodigd bij MILBORN.

Een Burger **Dienstmeid** benoodigd tegen het einde dezer Maand. Adres Langendelft, B no. 187.

Met half November of eerder eene Burger **Dienstmeid** benoodigd tegen eene goede Huur. Adres aan het Bureau dezer Courant.

Terstond eene **Meid** benoodigd [illegible]

TER DRUKKERIJ VAN DE [illegible]

BIJVOEGSEL VAN DE MIDDELBURGSCHE COURANT.

Donderdag 12 November 1857.

Provinciale staten van Zeeland.

Zitting van 10 november, des voormiddags ten elf ure. Tegenwoordig: de commissaris des Konings, Voorzitter, 32 leden en de griffier.

Afwezig de heeren van Voorst Oatshoek, de Casembroot, Schuurbeque Boeije, de Jonge, Hoogenboom, de Lange, Onderhena, Moolenburgh en van Eck.

De notulen der vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd en voor kennisgeving aangenomen twee ingekomen missiven van de heeren de Lange en van Eck, houdende berigt dat zij verhinderd zijn de vergadering verder bij te wonen.

Aan de orde is het verslag der commissie voor de verzoekschriften op een in hare handen gesteld adres van den heer D. Dronkers, concessionaris der stoombootdienst op de Wester-Schelde, uitgebragt bij monde van haar lid, den heer Mathon.

De heer Dronkers verlaat vooraf de vergadering.

De commissie heeft, met het oog op de slotsom van des adressants verzoek, luidende:

1. Om, in afwachting van een nader voorstel aan de provinciale staten door heeren gedeputeerde staten te doen, aan den adressant op het gevraagde subsidie van f 6000, een voorschot van f 3000 toe te staan, waartegen de adressant volgaarne de verzekering geeft, dat hij met overleg van gedeputeerde staten, alle zoodanige maatregelen in het werk zal stellen als in het belang van de dienst op de Wester-Schelde noodig mogten geoordeeld worden; of wel

2. dat het de staten behagen moge, heeren gedeputeerde staten te magtigen om het bestaande contract voor den dienst op de Wester-Schelde met 1 december 1857 in der minne als geeindigd te beschouwen, onder aanbieding van de zijde van den adressant, en in zoodanig geval, om de stoomboot De Schelde, en aankleve van dien, zonder de minste reserve, en [illegible] zonder terug te komen op in deze geleden verliezen, *gratis* aan de provincie te zullen afstaan, en zulks ook niettegenstaande die boot, sedert dezelve van de provincie is overgenomen, aan buitengewone herstellingen aan ketel en machines, eene uitgave van ruim vijf duizend gulden heeft vereischt,

in overweging genomen het door deze vergadering genomen besluit in de zitting van 11 julij dezes jaars, waarbij een adres van den heer D. Dronkers is gesteld in handen van gedeputeerde staten, om met den adressant in overleg te treden, ter zake van een verhoogd subsidie ten behoeve der besprokene stoombootdienst, onder voorwaarde dat hij een geschikte stoomboot zou in de vaart brengen, ten gevolge van welk onderzoek gedeputeerde staten werden uitgenoodigd in de tegenwoordige najaarsvergadering verslag te doen en voorstel, des noodig tot verhoogd subsidie, voor het geval dat aan dit collegie mogt gebleken zijn dat de adressant werkelijk belangrijke schade leed bij deze exploitatie,

Ten anderen heeft de commissie nagegaan de missiven van gedeputeerde staten, aan dien adressant, dd. 17 augustus dezes jaars, waarbij hij met dit besluit is in kennis gesteld en uitgenoodigd is aan dat collegie te dien einde in te zenden al zoodanige bescheiden, als hij mogt vermeenen noodig te zijn om de door hem geledene verliezen te staven, en van den 30 october jl., waarbij hem berigt is dat de ingezondene bescheiden niet als voldoende konden worden aangemerkt.

Het is der commissie gebleken dat, in antwoord op eerstgemeld schrijven van 17 augustus jl., door den adressant eerst den 16 october en dus meer dan twee maanden daarna zijn ingezonden een aantal bescheiden, waarvan het nazien tijdroovend mag genoemd worden, en waarvan eindelijk naar het oordeel van gedeputeerde staten de juistheid en volledigheid zoo veel te wenschen overliet, dat men het noodig heeft geacht meerdere bewijsstukken te vragen. Een en ander heeft ten gevolge gehad dat gedeputeerde staten in deze vergadering nog niet bij magte waren een voorstel als resultaat van hun onderzoek ten deze te doen. De commissie is van oordeel dat er in de gegeven omstandigheden geene termen zijn om terug te komen op het besluit van den 11 julij jl., waarom zij concludeert dat het verzoek, zoo als het daar ligt, voorshands zal worden gewezen van de hand, in afwachting van het voorstel dat gedeputeerde staten hieromtrent zullen kunnen doen.

De algemeene beraadslagingen over dit voorstel geopend wordende, betoogt de heer Schout Velthuys, dat zijns inziens de aankoop van de stoomboot Stad Vlissingen no. I op zich zelf geen verhoogd [illegible] kan regtvaardigen. Hij acht die stoomboot voor de dienst op de Wester-Schelde ongeschikt, en te groot, daar naar het [illegible] van deskundigen aan de haven van Breskens belangrijke [illegible] zouden moeten worden ondernomen om haar voor [illegible] boot geschikt te doen zijn. Een en ander geeft hem [illegible] om, als amendement op de conclusie van het rapport voor te stellen: dat de adressen van den heer Dronkers zullen worden gesteld in handen van gedeputeerde staten, ten einde het plan, om de stoomboot „de Schelde" *in het veer tusschen Vlissingen, Breskens en Neuzen te laten*, onder verpligting om tusschen Vlissingen en Breskens dagelijks twee of meer reizen en wekelijks drie of meer reizen tusschen Vlissingen, Breskens en Neuzen te doen, en een andere kleine stoomboot in de vaart te brengen tusschen Neuzen, Zuidbeveland en Walzoorden, om dergelijke dienst te doen, — te onderzoeken, en dienaangaande in de aanstaande zomervergadering een voorstel te doen.

Dit amendement, ondersteund door de heeren de Smidt, Benteijn, Uijttenhooven en Callenfels, komt in beraadslaging.

De heer Uijttenhooven wijst er, als een verblijdend teeken des tijds, op, dat de bevordering van landbouw, handel en nijverheid thans allerwege ten doel wordt gesteld. Zoo is en wordt dan ook de aanleg van wegen door de provinciale staten krachtdadig ondersteund bij wege van het verleenen van renteloooze voorschotten. Bij waterwegen wordt echter belangrijker tegemoetkoming vereischt, inzonderheid in een gewest dat als Zeeland door breede rivieren wordt doorsneden. Die waterwegen — hij heeft reeds meermalen op het belang vooral van de thans besprokene op de Wester-Schelde gewezen, — zij mogen ook niet worden veronachtzaamd, zij vereischen belangrijke geldelijke opofferingen. Hij gaat de geschiedenis van deze dienst in den laatsten tijd na, en ofschoon hij wil aannemen dat de concessionaris te laat en onvolledig (misschien door van hem onafhankelijke oorzaken) de verlangde bescheiden heeft ingezonden, de waarheid zijner betuiging dat op de exploitatie van deze dienst een belangrijk verlies wordt geleden, springt hem in het oog. Hoe zou anders de adressant aan de provincie gratis willen afstaan eene stoomboot, door hem voor f 6000 overgenomen en waaraan hij inmiddels veel heeft ten koste gelegd. Hij acht het dan ook beneden de waardigheid van een gewestelijk bestuur, dat men zou kunnen gedoogen dat bij eene onderneming in dienst van de provincie belangrijke schade wordt geleden, en voorzeker wel allerminst zal men zulks vergen van den man die zich altijd volijverig werkzaam heeft betoond om het welvaren te behartigen van de provincie Zeeland; van hem, van wien het eerst het denkbeeld is uitgegaan om deze provincie door middel van een spoorweg aan het vasteland te verbinden.

Die overweging heeft hem geleid om het navolgende subamendement voor te stellen, om aan het slot van bovengemeld amendement te voegen:

„behoudens de magt, op gedeputeerde staten te verstrekken, om inmiddels aan den ondernemer als tegemoetkoming toe te kennen een buitengewoon subsidie, aanvankelijk ten bedrage van hoogstens f 3000."

Dit sub-amendement wordt ondersteund door de heeren van den Bosch, Benteijn, Kakebeeke en Hammacher, en de beraadslaging wordt daarover geopend.

De heer Fransen van de Putte verschijnt ter vergadering.

De heer Mathon verwijst weder naar het op den 11 julij jl. genomen besluit. Toen is in het breede over dit onderwerp beraadslaagd en ten slotte daarvan aan gedeputeerde staten opgedragen een naauwkeurig onderzoek in te stellen, en daarna een voorstel te doen. *Dat besluit werd op voorstel van den heer* Uijttenhooven genomen. Gedeputeerde staten kunnen echter ten gevolge van een verzuim aan de zijde van den adressant thans nog geen voorstel doen. De omstandigheden zijn, zijns bedunkens, sedert niet gewijzigd en daarom moet hij zich namens de commissie tegen het sub-amendement verzetten, dat zou vooruitloopen op het van gedeputeerde staten in te wachten voorstel ten deze.

De heer Uijttenhooven komt nader op het door hem betoogde terug. Het is geenszins zijn doel gedeputeerde staten als het ware te beschuldigen, dat hunner zijds nog geen voorstel is ingekomen, maar hij wenschte, hangende dat onderzoek, en bij zijne overtuiging dat de dienst nadeel oplevert, den ondernemer in die geldelijke schade te gemoet te komen.

De heer Fokker gelooft dat het voorgestelde amendement zoo wel als het sub-amendement is òf overbodig òf voorbarig.

Zoo als reeds is opgemerkt door den rapporteur der commissie voor de verzoekschriften, is aan gedeputeerde staten opgedragen om met den adressant in overleg te treden; door diens nalatigheid bevonden gedeputeerde staten zich nu nog buiten de mogelijkheid om eenig voorstel te doen. Intusschen heeft spreker zelfs uit eene oppervlakkige inzage der overgelegde bescheiden voor zich de overtuiging, dat bij de exploitatie van deze dienst in een jaar niet het verlies van f 6600 is geleden, zoo als adressant beweert, waaromtrent hij zich echter niet verder zal uitlaten. Hij beschouwt het amendement van den heer Schout Velthuys overbodig, omdat gedeputeerde staten reeds is opgedragen met den ondernemer in overleg te treden omtrent de beste wijze waarop de dienst zou moeten worden geregeld. Voorbarig acht hij het sub-amendement van den heer Uijttenhooven, omdat daardoor geprejudicieerd wordt als het ware, op het voorstel van gedeputeerde staten en dit reeds eene beslissing ten *principale zou zijn*, waar de commissie voorstelt bij wijze van niet ontvankelijk verklaring, het adres af te wijzen, in afwachting van het resultaat van het aan gedeputeerde staten opgedragen onderzoek. Van het verleenen van een crediet van f 3000 aan gedeputeerde staten kan zijns inziens eerst dan sprake zijn, wanneer de conclusie van het rapport ware verworpen. Daarenboven beschouwt hij het ook een gevaarlijken weg, dien men, door aanneming van het amendement, zou inslaan door zoodanige radicale wijziging in de dienst te brengen; een onderwerp, dat allerminst vooraf wel eens met zorg overdacht en aan een onderzoek in de afdeelingen verdient onderworpen te worden.

De heer Uijttenhooven beschouwt het amendement als eene uitbreiding van het mandaat, op gedeputeerde staten verstrekt, welke dat collegie veelligt een nieuw denkbeeld aangeeft om met den adressant over te onderhandelen. Daarom vond hij vrijheid het te ondersteunen. Overigens is hij het volkomen eens dat een bepaald besluit tot zoodanige radicale verandering in de stoombootdienst wel rijpelijk overdacht en onderzocht behoord te worden. Wat echter het sub-amendement betreft, acht hij dit ook bestaanbaar met de conclusie van het rapport. Hij is er ook voor, een voorstel van gedeputeerde staten na hun overleg met den adressant af te wachten, maar inmiddels wilde hij hem, zonder op de eindbeslissing te prejudicieren, eene tegemoetkoming verstrekken.

De heer Schout Velthuijs beantwoordt mede de aanmerkingen van den heer Fokker en hij wederlegt de qualificatie van zijn amendement als overbodig of voorbarig. Zijn doel was alleen om aan het onderzoek van gedeputeerde staten eene uitbreiding te geven, en allerminst acht hij het gevaarlijk, omdat, ook al wordt sprekers amendement aangenomen, toch daarmede nog niet onvoorwaardelijk door deze vergadering is beslist: er zullen twee booten in dat veer dienst doen.

De beraadslagingen worden daarop gesloten en alsnu in omvraag gebragt

1. het sub-amendement van den heer Uijttenhooven, dat verworpen wordt met 24 tegen 8 stemmen. (Voor hebben gestemd de heeren Fransen van de Putte, Hammacher, Snijder, Kakebeeke, Callenfels, van den Bosch, Benteijn en Uijttenhooven);

2. het amendement van den heer Schout Veldthuys, dat is aangenomen met 18 tegen 14 stemmen (tegen stemden de heeren Blaaubeen, van der Bilt, Sprenger, Becius, de Jonge van Ellemeet, Cau, Vader, van de Mandere, van Citters, van Deinse, Snijder, Vis, Fokker en van der Have);

3. de conclusie van het rapport der commissie voor de verzoekschriften, zoo als die is geamplieerd door het aangenomen amendement. Deze wordt aangenomen met 30 tegen 2 stemmen (van de heeren Cau en Uijttenhooven).

Aan de orde is het algemeen verslag van de rapporteurs der afdeelingen aangaande de beginselen, vervat in het ontworpene reglement van administratie der polders in Zeeland.

Dit rapport, uitgebragt bij monde van den heer Lantsheer, is van den navolgenden inhoud:

Algemeen verslag van de commissie van rapporteurs, uit de afdeelingen der provinciale staten van Zeeland, betrekkelijk de hoofdbeginselen, waarop het ontwerp-reglement van administratie der polders in Zeeland is gegrond.

Aan het onderzoek hebben in de eerste afdeeling elf, in de tweede twaalf en in de derde insgelijks twaalf leden, meest onafgebroken, deel genomen. Eene zitting van de eerste afdeeling is door negen leden bijgewoond.

In al de afdeelingen hebben de voorzitters te kennen gegeven dat zij, tot bevordering eener meer gelijkmatige behandeling, met elkander hadden beraadslaagd over de wijze, waarop zou kunnen worden gevolg gegeven aan het besluit der algemeene vergadering, van zich vooreerst te houden bij de beoordeeling van de algemeene strekking van het ontwerp, en dat zij waren overeengekomen aan de afdeelingen dienovereenkomstig de volgende punten vóór te slaan als algemeene beschouwingen:

1. Het al of niet daarstellen van polder-arrondissementen:

a. met het oog op onderlingen bijstand in verband met het stelsel van subsidien door achterliggende polders;

b. met het oog op de centralisatie van besturen in één polder-arrondissement.

2. De grondslag voor de stemgeregtigheid der ingelanden:

a. het grondbezit van eene zekere oppervlakte schotbaren grond;

b. het grondbezit van een zeker bedrag van huurwaarde, waarbij meerdere of mindere vruchtbaarheid wordt in aanmerking genomen.

3. De al of niet periodieke aftreding, in verband met de benoeming van de bestuursleden door den koning:

a. de periodieke aftreding der leden van het bestuur;

b. de benoeming dezer leden door den koning.

4. het regt van vergadering, al of niet zonder magtiging van het gewestelijk bestuur en het niet mededeelen van het verhandelde.

5. De uitsluiting door bloed- of aanverwantschap.

6. het stelsel van beheer der calamiteuse polders, betreffende
a. de bevoegdheid der besturen;
b. de regeling van het geldelijk beheer.

7. De regten en verpligtingen van waterkeerende polders jegens eigenaren en bedijkers van vóórliggende schorren.

In ééne afdeeling verklaarden de leden zich met deze wijze van behandeling niet te kunnen vereenigen. Door één der leden werd aangemerkt, dat in de voorgestelde punten, sprake was van bijzonderheden, die geenszins tot de algemeene beschouwingen behoorden en er daarentegen algemeene onderwerpen ontbraken, zoo dat hij betwijfelde, of men op deze wijze tot eene doeltreffende overeenstemming zou kunnen geraken. Men besloot ter beslissing der vraag in hoever de afdeeling de beginselen die het ontwerp-reglement beheerschen, aannemelijk mogt achten, de drie volgende punten te behandelen:

1. de verdeeling der polders in arrondissementen;
2. het beheer der calamiteuse polders;
3. de beginselen ten aanzien der geldelijke regeling.

Nadat dit besluit ter kennis was gekomen van eene andere afdeeling, *waarin de door den voorzitter voorgestelde wijze van* behandeling reeds was aangenomen, besliste deze afdeeling op grond dat het ook haar voorkwam, dat onderscheidene der opgegevene punten van ondergeschikt belang waren, de zelfde orde als de eerstgenoemde te volgen.

Ook in eene derde afdeeling bragten vele leden hunne bezwaren in het midden over de wijze waarop de punten, die als hoofdbeginsels van het reglement moesten gelden, waren voorgesteld. Men achtte dat er de zucht eenigzins in doorstraalde, meer om het reglement door verbeteringen aannemelijk te maken, dan wel om de beginselen van het ontwerp zelf te doen goed- of afkeuren. Hiertegen werd evenwel aangemerkt dat eene scheiding dezer zaken, zoo als men die verlangde, hoogst moeijelijk, althans niet aannemelijk was. De overgroote meerderheid bleef evenwel bij haar gevoelen volharden; zij besliste wel is waar de voorgestelde orde te volgen, doch stelde zich in de plaats van het tweede hoofdpunt de vraag voor, of de grondslag der stemgeregtigdheid voor de ingelanden, zoo als die in art. 4 van het ontwerp reglement voorkomt, al of niet aannemelijk is, terwijl zij ten opzigte van het vijfde hoofdpunt, (zijnde de uitsluiting door bloed- of aanverwantschap) van gevoelen was dat dit punt geen algemeen beginsel inhield; men vermeende dat de discussien daarover eerst dan konden te pas komen, wanneer de afzonderlijke artikelen van het reglement aan het onderzoek der afdeelingen zouden worden onderworpen, en besliste dienovereenkomstig het punt te houden buiten beraadslaging.

In deze zelfde afdeeling deelde een lid, voor dat tot de beraadslaging werd overgegaan, als zijn gevoelen mede, dat ter bekorting van noodelooze discussien, die later uit wijfel hieromtrent zouden kunnen voortvloeijen, behoorde te worden uitgemaakt of men van meening was dat de commissie, die het regle*ment had ontworpen, nog bestond.*

Ter bevestiging van het gevoelen dat die commissie had gedefungeerd, wees hij er op dat zij alleen was benoemd tot het ontwerpen van het reglement, en dat, nu dit mandaat was volbragt, de reden van haar bestaan had opgehouden en dien ten gevolge zij zelve was ontbonden.

Met dit gevoelen evenwel kon de overgroote meerderheid zich niet vereenigen. Enkelen wezen er op dat eene commissie althans geen minder regt dan een lid, dat een voorstel doet, behoort te hebben; dat de commissie, hield men haar voor ontbonden, *daardoor niet in de gelegenheid zou zijn als zoodanig haar* werk te verdedigen, en dat haar werk wel geschikt was om onmiddelijk in de vergadering der staten gebragt te worden, doch dat men, had men kunnen voorzien dat de dijksdirectien daarop zouden gehoord worden, eene breedvoerige memorie van toelichting had mogen verwachten. Velen waren van gevoelen dat het voortdurend bestaan der commissie, niet alleen uit het voorgevallene *in de vergadering der staten van 9 mei 1856* voortvloeide, maar dat de provinciale staten dit in hunne laatst voorgaande vergadering, door het aannemen van het voorstel van den heer Fransen van de Putte, hadden beslist.

Door een lid werd in die afdeeling de vraag voorgesteld, of het al of niet tijdige van de behandeling van het ontwerp-reglement in de algemeene vergadering, alsnog een onderwerp van beraadslaging in de afdeelingen kon uitmaken.

Terwijl enkele leden vermeenden dat hierdoor alle discussie over het ontwerp-reglement zelf, afgesneden en aan de commis*sie daardoor de gelegenheid zou benomen worden van haar* werk te verdedigen, waren anderen van gevoelen dat deze beraadslaging geheel doelloos zou zijn, daar de vergadering der staten, door het verwerpen van het voorstel van den heer Vader, haar oordeel over het al of niet tijdige van de behandeling van het ontwerp-reglement reeds had uitgesproken. Hiertegen voerden evenwel andere leden aan, dat het voorstel van den heer Vader *wel is waar was verworpen, doch dat hieruit slechts* voortvloeide, dat de vergadering een onderzoek van de beginselen van het ontwerp-reglement in de afdeelingen niet had willen afsnijden, doch dat men te ver zou gaan, indien men hieruit tevens wilde afleiden, dat de vergadering der staten, nadat dit onderzoek zou zijn afgeloopen, haar oordeel over het al of niet tijdige, niet zou mogen uitspreken.

Nadat de meerderheid der leden zich met dit laatste gevoelen had vereenigd, trad men in beschouwingen over de vraag zelve: of de behandeling van het ontwerp-reglement in de vergadering *der provinciale staten,* al of niet als tijdig moest worden beschouwd. Eenige leden achtteden het wenschelijk de wet op de waterschappen af te wachten; zij wezen op het afkeurend oordeel over het ontwerp-reglement door de meeste dijksdirectien uitgebragt, op den inhoud der missive van den minister van binnenlandsche zaken van den 9 october 1856, waaruit hun inziens bleek met hoe weinig kans op een goeden uitslag, de *behandeling van het ontwerp in de vergadering zou plaats hebben.* Sommige leden vermeenden dat het ontwerp-reglement nog aan de commissie zou kunnen worden teruggezonden; anderen eindelijk rekenden het van belang, dat in de eerstvolgende vergadering, over de aannemelijkheid der beginselen ten minste, eene uitspraak zijn werd gelaten als de commissie in de gelegenheid gesteld om haar werk te verdedigen. De meerderheid evenwel was, ofschoon op uiteenloopende gronden, van gevoelen dat de behandeling van het ontwerp-reglement, als ontijdig moest worden aangemerkt. Bij deze laatste beraadslaging was een der leden tijdelijk afwezig.

In de overige afdeelingen, zijn deze punten niet ter sprake gebragt.

In eene andere afdeeling werd, alvorens tot de voorgestelde punten over te gaan, door een der leden te kennen gegeven, dat hij het beter zou hebben gevonden, indien in hoofdstuk VII van het ontwerp, alles ware vervat geworden wat omtrent de calamiteuse polders gereglementeerd is of behoort te worden. Nu, zoo drukte hij zich uit, zijn de bepalingen ten aanzien der calamiteuse polders her- en derwaarts, in de verschillende artikelen verspreid; hij achtte die wijze van bewerking minder gewenscht en zou liever gezien hebben, dat de calamiteuse polders bij een afzonderlijk hoofdstuk waren gereglementeerd geworden terwijl hij tevens van oordeel was, dat de vorm of wijze van bewerking het allereerst een punt van onderzoek behoorde uit te maken.

Een ander lid, dit gevoelen ondersteunende, was van meening dat voor de beide kathegoriën (voor de calamiteuse en niet calamiteuse polders) een afzonderlijk reglement had behooren *ontworpen te worden, vermits, naar zijn inzien, de zamenvat*ting van reglementaire bepalingen voor die beide soorten van polders nimmer tot een gewenscht resultaat leiden kan.

Deze zelfde zienswijze werd ook in eene andere afdeeling door een lid te kennen gegeven; hij vermeende dat welke moeite men ook zou aanwenden om een reglement voor de waterschappen tot stand te brengen, geen goede uitslag van die pogingen te verwachten was, zoo lang men het denkbeeld niet liet varen van de regeling der administratie van de vrije polders met die van de calamiteuse in een reglement zamen te vatten. Veel goeds vond hij in het ontwerp-reglement, onder anderen de handhaving van het zelfstandig beheer der dijksdirectien, maar zoo lang de hooge regering niets laat vallen van hare bevoegdheid, zal men geen reglement kunnen maken op welks goedkeuring door de hooge regering kan gerekend worden.

In de eerstgenoemde afdeeling werd evenwel de door de commissie gekozen vorm verdedigd: ook de calamiteuse polders, zeide men, zijn waterschappen, *die evenzeer als de niet calamiteuse,* door de staten der provincie moeten gereglementeerd worden, onder goedkeuring des konings; het mandaat der commissie strekte dan ook tot het ontwerpen van één polderreglement voor de gezamenlijke polders; het thans nog van kracht zijnde provinciaal reglement voor de administratie der polders in Zeeland, bewijst dat de beide soorten van polders zeer wel in één reglement kunnen gereglementeerd worden; het doel waarmede men ten jare 1852 in de statenvergadering een nieuw polderreglement had verlangd, was dan ook blijkbaar geweest om de calamiteuse polders meer op ééne lijn te brengen met de niet calamiteuse, en de commissie zoude dus minder aan dat doel hebben beantwoord, wanneer zij bij haar ontwerp de calamiteuse polders van de overige had afgescheiden.

Tegen deze verdediging werd evenwel aangevoerd dat het nu van kracht zijnde polderreglement van 1840/1844 bezwaarlijk als antecedent gelden kan, vermits de bepaling in art. 59 van dat reglement zulk eene wijde deur opent aan den onbegrensden invloed der hooge regering op het beheer der calamiteuse polders, dat de toepasselijk verklaring der bepalingen van gedacht reglement ook op de calamiteuse polders eigenlijk van geene beteekenis of waarde is; dat wijders niet uit het oog moet worden verloren de exceptionele toestand der calamiteuse polders, vooral als gesubsieerde van het rijk, en dat het schier niet doenbaar *is*, dat de grondbeginselen die voor de niet calamiteuse polders welligt aannemelijk zijn, evenzeer voor de calamiteuse polders zouden kunnen opgaan.

Met uitzondering der twee leden, die de vorm van het ontwerp verdedigd hadden, verklaarden al de overige leden van die afdeeling het wenschelijk te achten, dat de reglementaire bepalingen voor de beide soorten van polders gesplitst werden, het zij die voor de calamiteuse *polders werden zamengevat* in een afzonderlijk hoofdstuk van het ontwerp, het zij in een afzonderlijk reglement.

Over de wijze waarop zulk een reglement tot stand zou moeten komen, is in de zelfde afdeeling later, bij de behandeling van het punt „het beheer der calamiteuse polders" beraadslaagd.

Bij de behandeling van de eerste der punten die door de drie afdeelingen in beraadslaging zijn gebragt, te weten de indeeling der polders in arrondissementen, bleek het, in één afdeeling, aan de leden dat dit punt in zoo naauw verband staat en beheerscht wordt door de *beginselen ten aanzien der geldelijke belangen,* dat men besloot deze laatste aangelegenheid eerst te behandelen.

Na dat de leden dezer afdeeling eenstemmig hadden verklaard zich met art. 72 van het ontwerp-reglement niet te kunnen vereenigen en het, na wisseling van gedachten over het bestaande subsidiestelsel, gebleken was dat men het algemeen wenschelijk achtte van dat stelsel niet af te wijken, verklaarden de leden dezer afdeeling zich voor het behoud der arrondissementen, met dien verstande dat het subsidie en opcenten niet arrondissementsgewijze, maar naar mate de bestaande behoefte in de verschillende gedeelten der provincie zullen worden verdeeld en derhalve de belangen van geheel Zeeland zullen omvatten.

In eene andere afdeeling werd dit punt door een lid in dier voege toegelicht dat, volgens de meening der commissie, geheel het reglement van administratie onafhankelijk is van het stelsel van subsidie en van de wijze waarop in de kosten zal worden voorzien; dat geene losmaking van het tegenwoordige stelsel werd bedoeld, maar *dat men alles, in afwachting van wat later* volgen zou, in den tegenwoordigen staat wenschte te behouden.

Niettegenstaande deze toelichting waren er evenwel slechts *weinige leden* die zich met het beginsel door de commissie in het ontwerp aangenomen, konden vereenigen, de meesten wenschten zich over dat punt niet uit te laten. Ten opzigte van het bestaan van polderarrondissementen, met het oog op de centralisatie van bestuur in één polderarrondissement daarentegen, achtte de meerderheid *een bestuur der polders op zich* zelve voor wenschelijker en die met het oog op de bestaande regten der ingelanden, en vereenigde zich dan ook met het beginsel, zoo als dit in het ontwerp-reglement hieromtrent was aangenomen. Andere leden vermeenden hunne zienswijze over deze zaak nog niet te moeten mededeelen; enkelen verlangden de afschaffing der polderarrondissementen, ook met het oog op de centralisatie *van het bestuur, niet;* een lid *wees er op* dat wanneer men de betaling door de achterliggende polders bij linien behield, het behoud der arrondissementen noodzakelijk was, doch dat, al werd die betaling overeenkomstig het ontwerp afgeschaft, nog men, ofschoon het grootste voordeel der arrondissementen alsdan verviel, eene grootere centralisatie dan bij het ontwerp was voorgesteld, wenschelijk was, ook op grond dat men bij polderarrondissementen, op een geschikter personeel dan bij afzonderlijke dijksdirectien, doorgaans kan rekenen.

In eene derde afdeeling gaf dit punt aanleiding tot breedvoerige beschouwingen.

Door een lid werd te kennen gegeven dat tot de centralisatie van bestuur hij de indeeling der polders in arrondissementen niet wenschelijk achtte, maar daarentegen zeer gezind was om die, met het oog op het subsidiestelsel, behoudens daarin te brengen verbeteringen, in beginsel te behouden; hij was het met de commissie eens dat subsidie in abstracto is eene belasting, maar was van oordeel dat de provinciale staten allezins bevoegd zijn die te bestendigen. De provinciale staten hadden dit dan ook in het jaar 1840 zoo begrepen en zoo ook vroeger de hooge regering, als die uit de verwerping der wet van 31 januarij 1810, in voldoening aan art. 8 van het koninklijk besluit van 17 december 1819, in 1820 gedane voordragt en de toen en later, bepaaldelijk ten jare 1835 geuite gevoelens, de overtuiging had erlangd dat de onderlinge bijstand der waterschappen niet vatbaar was om bij de wet geregeld te worden, maar aan de beschikking der staten, onder 's konings bekrachtiging, moest worden overgelaten. Ten slotte verklaarde dit lid het zeer te zullen betreuren, wanneer men in dit gewest een stelsel liet varen, waaromtrent een kundig schrijver, jhr. mr. J. Quarles van Ufford, in zijne: „Handleiding in de vaststelling der nieuwe waterschapsreglementen," het getuigenis aflegt, dat het stuk van wederkeerigen onderstand der polders nergens zoo goed als in Zeeland is uitgewerkt. Een ander lid ondersteunde dat gevoelen, doch was van meening dat het bedoelde subsidie niet is eene belasting, te regelen bij de wet, maar gelijk staande met de belasting van dijkgeschot, eene retributie, voortvloeijende uit het algemeen belang van oeverdefensie ter bescherming en bewaring van den gemeenschappelijken grond. Deze gevoelens werden evenwel bestreden door een ander lid; deze keurde het allezins goed dat in het ontwerp de indeeling der polders in arrondissementen was weggelaten; de onderlinge bijstand of liever subsidie was geen onderwerp, dat in het polderreglement te huis behoort; dat subsidie is toch eene belasting, die volgens de thans van kracht zijnde organieke wetten en de grondwet behoort geregeld te worden; tot staving van dit gevoelen werden de gronden aangevoerd en ontwikkeld, in de memorie der commissie (bijlage D) en in de brochure van den heer K. Wagtho: „Overzigt der handelingen enz.," op dat punt aangegeven.

Nadat nog was opgemerkt dat een polderarrondissement inderdaad niets anders is dan een poldermaatschap, gevestigd met het doel om de gezamenlijke gronden voor gemeene kosten *tegen het water te beschermen en dus het subsidie, in plaats* van als belasting, veeleer als bijdrage in die gemeene kosten te beschouwen is, verklaarde de afdeeling, met uitzondering van een lid, de indeeling der polders in arrondissementen en de bestendiging van het bestaande subsidiestelsel, behoudens daarin aan te brengen verbeteringen, wenschelijk te achten.

Ten opzigte van het tweede der door de drie afdeelingen behandelde punten, „het beheer der calamiteuse polders," keurden in eene afdeeling vier leden het beginsel goed, zoo als dit door de commissie in het ontwerpreglement is ontwikkeld, terwijl zeven leden zich daartegen verklaarden.

In de beide andere afdeelingen gaf dit punt tot vele beschouwingen aanleiding.

In eene dezer afdeelingen was men van gevoelen dat de administratie der calamiteuse polders evenzeer als die der andere bij reglement behoort geregeld te worden. De calamiteuse polders zijn immers, zoo redeneerde men, ook waterschappen aan wier hoofd een polderbestuur of directie is geplaatst en ten allen tijde erkend. Blijven die besturen of directien bestaan, dan moet ook hun werkkring, hunne verpligtingen, hunne attributen geregeld en vastgesteld worden; zij moeten de belangen hunner polders op wettige wijze kunnen voorstaan en te meer schijnt dit wenschelijk, omdat sedert de invoering der werkhaven bij besluit van december 1854 en de instructie aan die beambten gegeven, de vermelde polderbesturen of directien, niet alleen, maar zelfs de staten van dit gewest van alle magt en beheer ten aanzien der calamiteuse polders zijn uitgesloten. De afdeeling acht het dan ook noodzakelijk dat de staten dezer provincie hunne meening en verlangen te dien aanzien aan de hooge regering kenbaar maken en in overleg met haar deze aangelegenheid regelen. Een reglement schijnt daartoe het meest gepaste middel te zijn; dat reglement behoeft toch de goedkeuring des konings en men mag billijkerwijze van de hooge regering verwachten dat zij vooraf zal doen blijken, of zij de meening en het verlangen der staten, in dat reglement uitgedrukt, deelt, dan wel en in hoe verre zij daarvan vermeent te moeten afwijken.

Een lid evenwel betwijfelde, ofschoon hij het denkbeeld van een reglement niet geheel verwierp, de bevoegdheid der staten, om in het algemeen alle aangelegenheden der calamiteuse polders te reglementeren; onder deze toch waren er, die naar zijn inzien, uitsluitend moesten overgelaten worden aan de zorg van het rijk, als bij voorbeeld de plans der werken, de raming van kosten, de bestekken en voorwaarden, de uitvoering der werken en dergelijke, waaromtrent aan het rijk geene voorschriften bij reglement kunnen gegeven worden.

Ten aanzien van het stelsel, door de commissie bij het regelen van het beheer der polders en haar ontwerp gevolgd, gaf een lid van de zelfde afdeeling te kunnen, dat naar zijn inzien de suprematie van magt daarbij geheel wordt overgebragt bij de polderbesturen en dijkgraven, met ter zijde stelling, schijnbaar althans, van de ambtenaren van den waterstaat. Volgens het ontwerp toch (art. 20) waken de polderbesturen voor *al* de belangen der polders en hebben het dagelijksch beheer van zaken, terwijl de dijkgraven (art. 21) de werkzaamheden regelen en de bevelen ten aanzien der uit te voeren werken van hen uitgaan enz.

Een ander lid dezer afdeeling, tevens lid der commissie, verklaarde dat het in geenen deele de bedoeling der commissie was geweest om de ambtenaren van den waterstaat ter zijde te stellen; de commissie had vermeend voor die ambtenaren als rijksambtenaren geene bepalingen of voorschriften in haar ontwerp te mogen opnemen en daarom zoo min mogelijk van die ambtenaren gewag gemaakt, maar wel, verre van deze ter zijde te stellen had de commissie hun zoodanige magt toegekend en gelaten, dat daardoor de werking der polderbesturen beperkt en de magt van deze aan banden werd gelegd. Zoo had de commissie het gemeen overleg met en de hulp van den ingenieur van den waterstaat wel uitdrukkelijk gewild bij het opmaken der begrooting, de raming der maandelijksche geldelijke polderbehoeften, het toezigt over de werken, de ontwerpen der bestekken, de plans der werken en bij stormschade; men beriep zich daarbij op de art. 29 juncto 74, 30, 33, 68, 76, juncto art. 103 en 104. Dat lid hield zich verzekerd dat, wanneer het ontwerp eens in werking gebragt zou zijn, de ondervinding wel leeren zou, dat het gezag van het rijk en de provincie, dat der polderbesturen en dijkgraven verre zou overtreffen en aan de ambtenaren van den waterstaat genoegzamen invloed en magt waren toegekend, om alles te bewerkstelligen wat zij voor de polders nuttig en noodzakelijk mogten oordeelen.

Nog een lid dezer afdeeling vereenigde zich met dit gevoelen, terwijl de zeven overige leden (twee waren bij deze beraadslaging afwezig) gaarne in het ontwerp eene strekking zouden gezien hebben tot toenadering, zamenwerking, zamensmelting zóó mogelijk van polderbesturen en ambtenaren van den waterstaat; niet zoo als nu het geval was, dat tusschen beiden alles met eene scherpe lijn werd afgebakend; zij geloofden gaarne dat het niet de bedoeling der commissie is geweest, om de ingenieurs van den waterstaat ter zijde te stellen, maar toch deed de slechte lezing van het ontwerp het vermoeden ontstaan, als had men alle initiatief aan die ambtenaren willen onttrekken en hen slechts ter beschikking willen stellen der polderbesturen. Die leden konden dan ook niet veronderstellen, dat zoodanige strekking de goedkeuring des konings zoude erlangen en vermeenden dat uit dien hoofde en ten einde een reglement van administratie der polders in dit gewest tot stand te kunnen brengen, eene intrekking der reglementaire bepalingen ten aanzien der calamiteuse polders wenschelijk was.

Ook in de andere afdeeling vond de strekking, die velen in het ontwerp-reglement meenden te bespeuren van de magt en den werkkring der ambtenaren van den waterstaat te zeer te beperken, veel tegenstand.

Men beriep zich onder anderen op de ondervinding van vroegere jaren, hoe die geleerd had dat vrije polders soms calamiteus werden, alleen door gebrek aan kennis bij de dijksdirectien.

De voorstanders van het beginsel, zoo als dit in het polderreglement is aangenomen, wezen daarentegen op de gevolgen, die uit de toekenning van grootere magt aan de ambtenaren van den waterstaat zouden voortvloeijen; het beheer, ook wat het geldelijk betreft, zou geheel van de dijksdirectien op die ambtenaren overgaan.

Dit werd evenwel door de anderen niet toegegeven; de directien konden in overleg treden met het bestuur van den waterstaat, vooral wanneer men het beginsel mogt aannemen dat de hooge regering de leden der directien aanstelde, bestond er voor miskenning van haar gezag weinig vrees. Vooral drong men er op aan dat, hoe geschikt de leden eener directie mogen zijn, deze toch in den regel de technische kennis missen die onontbeerlijk is tot het verrigten der werkzaamheden, die bij het ontwerp-reglement aan de directien worden opgedragen, dat eene groote wrijving tusschen de ambtenaren van den waterstaat en de dijksdirectien, werd het grondbeginsel van het ontwerp-reglement aangenomen, te voorzien is, die niet dan nadeelig op de belangen van de polders zelven kan werken.

De verdedigers van het voorgestelde beginsel wezen daarentegen op de thans bestaande leemten en gebreken der thans van kracht zijnde verordeningen; op de aanmatiging der werkbazen tegenover de dijksdirectien; zij herinnerden hoe gedeputeerde staten thans bijna geheel van alle toezigt zijn uitgesloten; dat men niet uit het oog moet verliezen dat de afbakening der grenzen van het gezag van de ambtenaren van den waterstaat en die der dijksbesturen, een hoogst moeijelijk punt is; dat de provinciale besturen geen regt van beslissing tusschen die ambtenaren en de ingelanden van de polders hebben en dat immers de commissie niet kon treden in de bepaling van wat de ambtenaren van den waterstaat al of niet te verrigten zouden hebben; dat dit aan de hooge regering of aan de wet moest worden overgelaten, en dat het dan geene bevreemding moest verwekken, dat men van die ambtenaren in het ontwerp-reglement slechts daar heeft gewag gemaakt, waar de verzwijging er van onmogelijk was. Daarom evenwel wenschte men hun toezigt niet uit te sluiten. Het beheer, dit was het beginsel, moest gelaten worden aan de polderbesturen, het oppertoezigt volgens de grondwet aan den koning.

Hiertegen evenwel voerden de anderen aan, dat zij hier niet geroepen en even min voornemens waren, om het bestaande te verdedigen; dat men integendeel eene regeling van de betrekkingen tusschen den waterstaat en de dijksdirectie zeer wenschelijk oordeelde, maar dat men daardoor nog niet de regeling dier betrekking goedkeurde, zoo als die in het ontwerp-reglement was voorgedragen. Door te wijzen op het onvolledige en verkeerde van het bestaande, kon wel het wenschelijke eener aanvulling en verbetering daarvan, niet het aannemelijke van de voordragt der commissie worden bewezen.

Een lid wees vooral op het wenschelijke eener naauwere betrekking tusschen de ambtenaren van den waterstaat en de dijksdirectien dan in het reglement voorkomt, met het oog op de eenvormige verdediging der oevers van aan elkander grenzende polders.

De slotsom der beschouwingen van dit punt was in deze afdeeling dat slechts zeer enkelen zich voor het beginsel van het ontwerp verklaarden, sommigen zich van de mededeeling hunner zienswijze onthielden en de overigen zich bepaald tegen het beginsel verklaarden.

Wij hebben reeds met een woord gezegd dat in eene afdeeling door al de leden was verklaard dat zij zich met art. 72 van het ontwerp-reglement niet konden vereenigen. Dit was geschied na dat de voorzitter had te kennen gegeven dat, naar zijn inzien, daarin eene beslissing zou bestaan of men zich ten aanzien der regeling der geldelijke aangelegenheden, met de denkbeelden der commissie al of niet kon vereenigen. Het kan er mitsdien voor gehouden worden dat al de leden dezer afdeeling de hieromtrent in het ontwerp aangenomene beginselen niet aannemelijk hebben geacht.

In eene andere afdeeling werd door een der leden omtrent dit punt gewezen op de omstandigheid dat bij de tegenwoordige regeling, de ingelanden niet met den geldelijken toestand hunner polders bekend zijn. Dit werd evenwel door een ander lid tegengesproken, met verwijzing naar de processen-verbaal van finale opneming der werken en kosten, die steeds in triplo worden opgemaakt, waarvan één exemplaar bij de dijksdirectien blijft berusten en die steeds ter kennis van de ingelanden worden gebragt. Daarentegen wees het eerste lid op de onbekendheid die onder de tegenwoordige wijze van beheer bestaat, omtrent den grondslag der calamiteuse polders.

Eenige leden dezer afdeeling waren van oordeel dat de regeling van het geldelijk beheer der calamiteuse polders zoo naauw met het overig beheer dezer polders is verbonden, dat het niet wel mogelijk is daar tusschen eene scheiding te maken en men bij de afkeuring van het eene, ook zijne goedkeuring niet aan het andere kan schenken. Anderen beschouwden de regeling van het geldelijk beheer, meer op zich zelf en vinden het aangenomen stelsel als dan zeer goed: sommigen achtteden het oogenblik nog niet gekomen, om hunne zienswijze te doen kennen, waarbij de overige, die hunne goedkeuring aan het beginsel niet konden geven, zich aansloten, zoodat niemand zich bepaaldelijk tegen het beginsel verklaarde.

In eene derde afdeeling zagen enkele leden niet in dat de polders zelve, bij eene rekening en verantwoording van het geldelijk beheer, belang hadden; zij toch zijn hulpbehoevende en kunnen op den duur uit eigene inkomsten en opbrengsten niet beschermd en behouden worden. Zij hebben dus de zekerheid dat in den regel, meer dan die inkomsten en opbrengsten ten hunnen behoeve wordt besteed. Dit nam evenwel niet weg dat deze leden, met al de overige dezer afdeeling, het ordelijk en regelmatig zouden achten, indien het provinciaal bestuur, de polderarrondissementen en de calamiteuse polders zelven in kennis worden gesteld met het gebruik der provinciale opcenten, der subsidien en der geschotten, en dat derhalve jaarlijks eene rekening en verantwoording van het fonds voor de calamiteuse polders werd opgemaakt en aan het gewestelijk bestuur overgelegd.

Twee leden evenwel dezer afdeeling, waarvan een tevens lid der commissie, waren van oordeel dat iedere polder aanspraak heeft op eene eigene polderrekening en polderverantwoording, waarin voorkomen alle ontvangsten en uitgaven ten behoeve der polders gehad en gedaan; daardoor alleen zouden, naar hun inzien, orde en regel in het polderbeheer verkregen en bestendigd worden.

Terwijl in twee afdeelingen de beraadslagingen zich tot deze beschouwingen hebben bepaald, heeft men in eene derde afdeeling nog eenige andere punten behandeld.

Zoo overwoog men of de grondslag der stemgeregtigheid voor de ingelanden, zoo als die in art. 4 van het ontwerp-reglement voorkomt, geacht kan worden al of niet aannemelijk te zijn. De meerderheid kon zich met dien grondslag vereenigen, met dien verstande evenwel dat zij daardoor niet wilde gerekend worden, ook de in dat artikel genoemde cijfers goed te keuren. Even als omtrent de reeds behandelde hoofdpunten, vermeenden sommige leden dezer afdeeling, omtrent dit punt en de volgende, hunne zienswijze nog niet te moeten doen kennen.

Omtrent het wenschelijke eener periodieke aftreding der bestuursleden, werden wel is waar geene discussien gevoerd, daar men de gronden, zoo voor als tegen dit beginsel, voor genoegzaam bekend hield; vele leden vermeenden evenwel hun gevoelen te moeten zeggen, slechts enkelen verklaarden zich onbepaald voor de periodieke aftreding, meerderen keurden die af.

De benoeming van de bestuursleden door den koning werd door de meeste leden dezer afdeeling beschouwd, alleen voor het geval van verwerping der periodiciteit der aftreding, een punt van overweging te kunnen uitmaken. Verscheidene leden konden zich met het beginsel van het ontwerp-reglement, omtrent dit punt, niet vereenigen; enkelen wezen nog op het wenschelijke dat in allen gevalle éene hoogere autoriteit, welke dan ook, invloed op de benoemingen der besturen van de calamiteuse polders had. Enkele leden deelden deze zienswijze niet en keurden het beginsel, zoo als dat in het ontwerp is aangenomen, goed.

Ten opzigte van het regt van vergadering, zonder magtiging van het gewestelijk bestuur en met mededeeling van het verhandelde, waren vele leden dezer afdeeling het beginsel, door de commissie in het ontwerp-reglement opgenomen, toegedaan; men wees op het bij de wet toegekende regt van vereeniging en vergadering; slechts een enkele verklaarde er zich tegen.

Het beginsel eindelijk, door de commissie aangenomen omtrent de regten en verpligtingen van waterkeerende polders jegens eigenaren en bedijkers van voorliggende schorren, leidde tot geene bedenkingen.

In de zelfde afdeeling werd ook nog door de leden, na afloop dezer beraadslagingen, verklaard dat, uit hoofde zij bij de behandeling der vastgestelde punten, op de ingewonnen berigten der dijksdirectien hadden gelet, zij geene afzonderlijke beraadslaging over die berigten noodzakelijk keurden. Ook wenscht de meerderheid niet in discussie te treden over het al of niet aannemelijke in het algemeen van het ontwerp-reglement, doch verklaarde zij evenwel met het oog op het doel, waarmede de beraadslagingen in de afdeelingen tot de algemeene beginselen waren beperkt geworden: dat de bezwaren die men tegen de beginselen van het polderreglement had, van dien aard waren dat zij het onderzoek der artikelen van het reglement in de afdeelingen voor niet raadzaam hield; de meerderheid was van een ander gevoelen, terwijl een lid vermeende zich daaromtrent thans niet te kunnen of te moeten uitlaten.

Gij ziet, mijne heeren! dat wij gemeend hebben de beraadslagingen der afdeelingen zoo als die aan ons uit de verschillende rapporten zijn gebleken, eenigzins breedvoerig te moeten opgeven; het gewigt van het onderwerp voor dit gewest en de zucht die wij billijkerwijze mogen veronderstellen bij de leden te bestaan, om ook de denkwijze van die leden te kennen, die in eene afdeeling zitting hebben gehad, zullen wel als genoegzame redenen daarvoor, bij u gelden.

Ten slotte vermeenen wij, ook uit hoofde van het uiteenloopende der medegedeelde beschouwingen, nog kortelijk te moeten zamenvatten, welke, naar onze meening, de gevoelens der afdeelingen in het algemeen, over de voorgestelde punten zijn geweest.

Het is ons dan uit het tot nu toe gezegde gebleken:

1. dat het beginsel der commissie om geene polderarrondissementen aan te nemen, bij de overgroote meerderheid der leden die aan de beraadslaging in de afdeelingen hebben deelgenomen geen bijval heeft gevonden, maar dat het behoud der polderarrondissementen en de bestendiging van het bestaande subsidiestelsel, behoudens daarin aan te brengen verbeteringen, in eene afdeeling door *al* de leden en in eene andere afdeeling door al de leden met uitzondering van een lid, voor wenschelijk is geacht, terwijl in eene derde, de meesten zich over dit punt niet hebben uitgelaten, doch dat ook in die afdeeling er slechts weinigen waren die zich met het beginsel van het ontwerp konden vereenigen, ofschoon de meesten in die afdeeling de verdeeling in polderarrondissementen, wanneer zij alleen tot grootere centralisatie van het beheer geschiedde, niet wenschten.

2. dat omtrent het beheer van de calamiteuse polders, in eene afdeeling zeven van de elf leden hebben gemeend in het ontwerp-reglement eene strekking te bespeuren om de magt van de ambtenaren van den waterstaat te zeer te beperken en die strekking hebben afgekeurd; dat dit zelfde het geval is geweest met zeven van de negen alstoen tegenwoordig zijnde leden in eene andere afdeeling, terwijl in eene derde, slechts enkelen het beginsel der commissie hieromtrent hebben goedgekeurd, sommigen hun gevoelen niet hebben te kennen gegeven en de anderen zich tegen dat beginsel hebben verzet.

3. dat, wat het geldelijk beheer betreft, in eene afdeeling dat beheer niet is beschouwd op zich zelf, doch alleen de vraag beantwoord, of men zich ten aanzien der regeling van de geldelijke aangelegenheden kan vereenigen met de denkbeelden der commissie, en dat hierop door *al* de leden ontkennend is geantwoord, dat in de beide andere daarentegen het geldelijk beheer meer op zich zelf is beschouwd geworden en daaromtrent de gevoelens zeer uiteenloopend waren; dat in de eene slechts enkele leden zich hebben verklaard vóór het denkbeeld dat iedere polder aanspraak heeft op eene eigene polderrekening en verantwoording, en dat in de andere velen de beginselen omtrent het geldelijk beheer, wanneer men dit van het stelsel van subsidie afzondert en op zich zelf beschouwt, goedkeurden, anderen daarentegen de beide stelsels als onafscheidelijk beschouwden.

4. dat alleen deze de punten zijn die in alle drie de afdeelingen zijn behandeld en dat, ofschoon in eene afdeeling velen zich hebben onthouden van hunne zienswijze omtrent die punten te kennen te geven, het bij de omstandigheid, dat juist die afdeeling zich met meerderheid tegen de verzending der artikelen van het ontwerp naar de afdeelingen heeft verklaard, gevoegd bij het duidelijk uitgedrukt gevoelen der overgroote meerderheid in de twee andere afdeelingen, het ons vrij zeker voorkomt dat eene zeer aanzienlijke meerderheid van de leden dezer vergadering tegen de hoofdbeginselen van het ontwerp is gestemd.

5. dat in twee der afdeelingen nog afzonderlijk, eenige andere punten zijn behandeld:

a. dat in ééne afdeeling door velen den wensch is te kennen gegeven dat het polderreglement in twee reglementen, één voor de vrije polders en één voor de calamiteuse, zou worden gesplitst, of althans de bepalingen omtrent deze laatste, in een afzonderlijk hoofdstuk te zamen gevat, en dat deze zienswijze ook door een lid in eene andere afdeeling is te kennen gegeven;

b. dat in ééne afdeeling het vervaardigen van een reglement op de administratie, ook van de calamiteuse polders wenschelijk is geacht, ten einde op die wijze het verlangen en de meening der staten dezer provincie aan de hooge regering te doen kennen en in overleg met haar, deze zaam te regelen;

c. dat in eene andere afdeeling nog eenige punten besproken zijn, die in de beide andere afdeelingen niet zijn behandeld, en die naar het gevoelen der groote meerderheid van al de leden moeten beschouwd worden, geene hoofdbeginselen van het ontwerp te bevatten.

d. dat eindelijk in die zelfde afdeeling door de meerderheid, het thans behandelen van het ontwerp-reglement in de vergadering der provinciale staten voor ontijdig en het verzenden van het ontwerp naar de afdeelingen, tot onderzoek der artikelen voor onraadzaam is gehouden.

Gedurende de voorlezing daarvan is de heer Dronkers weder ter vergadering gekomen.

Dit verslag wordt op voorstel van den voorzitter ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden, en de beraadslaging daarover aan de orde gesteld in eene zitting, te houden heden avond ten 7 ure.

Avondzitting 10 november.

Tegenwoordig de zelfde leden als in de ochtendzitting, alsmede de heeren Moolenburgh en de Jonge.

De zitting heropend zijnde, herinnert de voorziter dat aan de orde is de beraadslaging over het algemeen verslag der afdeelingen betrekkelijk het ontwerp-reglement van administratie der polders. Hij is van meening dat over dat ontwerp zelf niet wel kan beraadslaagd worden, daar het onderzoek in de afdeelingen zich heeft bepaald tot de hierin ontwikkelde beginselen. De beraadslaging moet dus alleen over die beginselen loopen, en zijns bedunkens behoort allereerst te worden uitgemaakt of de vergadering zal goedvinden dat daarover eene stem worde uitgebragt.

De heer Uyttenhooven levert een voorstel in, strekkende dat de vergadering verklare: „dat zij zich vereenigt met de slotsom van het heden uitgebragt algemeen rapport der afdeelingen, waaruit blijkt dat de meerderheid der leden zich niet met die beginselen vereenigt; en voorts dat ontwerp met al de daartoe behoorende bescheiden weder stelle in handen der commissie ad hoc, met verzoek om, gebruik makende van de door de leden uitgedrukte zienswijze en van de bedenkingen opgenomen in de verschillende rapporten der afdeelingen, een vernieuwd ontwerp opmake en zoo mogelijk in de najaarsvergadering van 1858 ter tafel brenge.”

De heer Fransen van de Putte betoogt dat naar het oordeel der commissie wel van geene stemming sprake zal kunnen zijn, alvorens zij in eene openbare zitting hare voordragt heeft kunnen adstrueren. Daarop stelt zij den hoogsten prijs, omdat haar werk ook in het openbaar is aangevallen. Men heeft den oorsprong van deze commissie en van haren arbeid genoemd dien van eene club of van partijgangers. Dat wenscht de commissie openlijk te wederleggen, hoewel het persoonlijk karakter harer leden dit reeds wederspreekt. Spreker is, in weerwil eener ongesteldheid, daarom tegenwoordig gebleven en hij verheugt zich deze gelegenheid te hebben om te verklaren dat de commissie vrij en onafhankelijk werkte.

Allereerst moet hij dus verzoeken dat de commissie in de gelegenheid worde gesteld haren arbeid toe te lichten. Zij deed dat in de memorie van toelichting bij haar ontwerp niet zoo uitvoerig, omdat zij al aanstonds het oog had op de publieke discussie. Zij vermeet zich niet, de meerderheid der leden tot eene andere zienswijze te zullen kunnen brengen, maar zij wil helder doen uitkomen dat zij van eerlijke en zuivere beginselen is uitgegaan. Ten zij de voorzitter eenige punten wilde aangeven, neemt zij daarom de vrijheid die aan te geven, opdat daarnaar de openbare beraadslaging geschiede.

De voorzitter doet den spreker opmerken, dat wanneer over de algemeene beginselen van het ontwerp wordt beraadslaagd, de commissie haren arbeid kan verduidelijken en verdedigen; er kan echter in deze vergadering geen sprake zijn van wederlegging van aantijgingen, buiten dezelve veelligt gedaan. Hij zal echter vooraf het voorstel van den heer Uyttenhooven in behandeling behooren te brengen.

De heer Fransen van de Putte betoogt nader dat het zijn doel niet was hier te antwoorden op aantijgingen van buiten, maar zijns bedunkens mag men der commissie de openlijke verdediging van hare beginselen en gevoelens niet ontzeggen. Hij gelooft dat de commissie zulks ook aan hare mandatarissen verpligt is.

De voorzitter wijst er op, dat er dus twee verschillende voorstellen zijn: dat van den heer Uyttenhooven, strekkende om in geene beraadslaging te treden, en dat van de commissie, om daartoe wel over te gaan.

De heer Blaaubeen wenscht ten opzigte der orde van behandeling een derden weg aan te wijzen. Hij acht het in het belang der zaak wenschelijk, dat het algemeen verslag der afdeelingen worde gedrukt en rondgedeeld, met verdere uitnoodiging aan de commissie om, bij voorbeeld binnen 2 of 3 maanden, daarop bij wege van memorie schriftelijk hare nadere consideratien in te dienen met advies, en zulks te stellen in handen van gedeputeerde staten, opdat dit collegie in de aanstaande zomervergadering eenige vraagstukken kunne stellen waarover de vergadering, als beginsel, kunne stemmen. Hij acht dit het beste middel tot bereiking van het beoogde doel, dat wel van alle leden zal zijn om een provinciaal polderreglement in het leven te roepen.

Immers nu kent men de denkwijze der staten. Hoogstwaarschijnlijk zullen de beginselen van het ontwerp worden afgekeurd, maar daarmede is men geen schrede genaderd. Dubbel belangrijk zou hij het achten wanneer men dan van gedeputeerde staten eenige bepaalde vraagstukken ontving; van dat collegie toch, hoorde men over dit hoogst belangrijk onderwerp regtstreeks nog niets: hij zegt dat niet als verwijt, maar omdat hij hoogen prijs stelt op dat gevoelen van het dagelijksch bestuur.

De heer Uyttenhooven betoogt dat zijn voorstel in den grond de zelfde strekking heeft als dat van den vorigen spreker. Alleen komt het hem voor dat het laatstgenoemde de zaak meer op de lange baan zal schuiven. Immers volgens dat, zal ook in de zomervergadering van 1858 nog geene bepaalde beslissing vallen. Het centraal rapport brengt de commissie op de hoogte van de zienswijze der meerderheid. De commissie die zich zoo vele moeiten en arbeid met loffelijken ijver getroostte, kan nu haren arbeid nagaan en dien overeenkomstig wijzigen, dan zal men zekerder het doel bereiken. Hij stelde voor, in de najaarsvergadering verslag uit te brengen, omdat in de zomervergadering zoo vele bezigheden zijn.

De heer Cau moet zich verklaren tegen de voorstellen van de heeren Uyttenhooven en Blaaubeen. Met het oog op het lot dat aan den arbeid der commissie ten deel viel, kan het haar niet aangenaam zijn die taak voort te zetten. Zij vleit zich dat anderen gelukkiger mogen slagen en acht het wenschelijk dat het werk thans niet blijve liggen. Die opvolgers zullen nu op vaster grondslagen kunnen bouwen. Intusschen stelt de commissie prijs op beraadslaging, waarom zij eenige punten heeft vastgesteld tot positieve beslissing, welke zij de vrijheid neemt den voorzitter te behandigen.

De voorzitter laat daarvan door den heer griffier voorlezing doen. De inhoud is als volgt: Dat, naar aanleiding van het algemeen verslag der afdeelingen omtrent het ontwerp polderreglement de volgende punten aan de beslissing der provinciale staten worden onderworpen:

1. Vereenigt men zich met het voorstel der commissie ad hoc om in een reglement van administratie der polders in Zeeland geene indeeling van deze in arrondissementen op te nemen?

2. Zijn de staten van oordeel dat door hen een reglement moet worden vastgesteld, waarin de bevoegdheid en verantwoordelijkheid der ingelanden, ook van calamiteuse polders, en de werkkring en verantwoordelijkheid der besturen van die polders wordt omschreven?

3. Zoo ja, vereenigen de staten zich met de regelen, door de commissie in haar ontwerp opgenomen en ontwikkeld?

en 4. Vereenigt men zich met het stelsel der commissie betrekkelijk het geldelijk beheer der calamiteuse polders?

De voorzitter doet opmerken dat er behalve zijn voorstel drie denkbeelden zijn, welke hij naar de orde der inlevering zal in omvraag brengen, en alzoo eerst dat van den heer Uyttenhooven, ten anderen dat der commissie, en eindelijk dat van den heer Blaaubeen.

De beraadslagingen over het voorstel van den heer Uyttenhooven geopend zijnde, zegt de heer Fokker dat hij dit zou beamen, als het z. i. tot eenig resultaat kon leiden. De verklaring dat men zich niet met het ontwerp vereenigt (zonder dat dit worde bediscussieerd) leidt tot niets. De staten behooren uit te maken wat men als beginsel verlangt. Hij is dus van oordeel dat, behoudens het denkbeeld des voorzitters, het voorstel der commissie tot de beste gevolgen zal leiden. Daarmede toch zal het verlangen der vergadering zijn aan den dag gelegd. Eene eenvoudige verklaring dat men zich niet met de beginselen van het ontwerp vereenigt, acht hij ongracieus en laat daarenboven de commissie geheel in het duister. In alle sectien zijn hoofdzakelijk drie punten besproken. 1. De verdeeling in polderarrondissementen 2. de wijze van beheer der calamiteuse polders en 3. het geldelijk beheer dier polders. Valt daaromtrent eene beslissing, dan heeft men, vooral na den zeer verdienstelijken arbeid der commissie kans op welslagen. Liefst had hij intusschen gezien dat de commissie zich in haar voorstel ook bepaald had bij die drie kardinale punten. Het voorstel van den heer Blaaubeen acht hij onnoodig, omdat hij de vergadering genoegzaam ingelicht acht om over die hoofdbeginselen te beslissen.

De heer Uyttenhooven zegt dat het zijn doel geenszins was de commissie minder gracieus te behandelen. In tegendeel brengt ook hij haar hulde voor de naauwkeurige en volijverige wijze waarop zij zich naar hare zienswijze van haren last kweet. Echter gelooft hij dat, als men waarde mag hechten aan het algemeen rapport, genoegzaam uitgemaakt is welke denkbeelden de vergadering is toegedaan. Intusschen betuigt hij volgaarne uit achting voor de leden der commissie haar voorstel de prioriteit toe te kennen.

De voorzitter zegt dat alzoo het voorstel der commissie den voorrang heeft. Intusschen moet hij opmerken dat hem uit het algemeen verslag niet is gebleken dat er omtrent de verlangde hoofdbeginselen in een polderreglement bepaalde en voldoende overeenstemming bestaat. Dit mag men wel in overweging nemen.

De heer Fransen van de Putte licht het voorstel der commissie breedvoerig toe. Dat voorstel bevat de zelfde hoofdbeginselen als de heer Fokker opnoemde, met bijvoeging van de vraag of men, afgescheiden van den vorm, het beheer der calamiteuse polders van oordeel is te moeten reglementeren. Hij deelt geheel de zienswijze van de leden Blaaubeen en Fokker, dat de commissie nu alleen weet wat de staten niet verlangen, geenszins wat men wel verlangt als beginsel. Bij beslissing omtrent het voorstel der commissie zullen echter eenige gronden uitgemaakt zijn, waarop men veilig kan voortbouwen. De commissie heeft overigens alle gevoeligheid voorbedachtelijk ter zijde gesteld, maar het heeft spreker als lid dezer vergadering diep gegriefd dat zoo menig lid ook in de afdeelingen nog niet voor zijn gevoelen rondborstig is uitgekomen. De gevoelens van gedeputeerde staten te kennen, zoo als de heer Blaaubeen aangaf, acht hij hoogst belangrijk en herinnert dat hij van den aanvang af heeft gewenscht dat der commissie een lid van dit collegie ware toegevoegd.

Nadat het voorstel der commissie op verlangen van den heer van Citters nogmaals is voorgelezen en de voorzitter op eene bedenking van den heer Hammacher heeft verklaard alsnu vooraf in omvraag te zullen brengen of de vergadering wenscht over het voorstel der commissie te beraadslagen, wordt tot dit laatste besloten met 26 tegen 9 stemmen. (Tegen stemden de heeren Vis, Lantsheer, Kakebeeke, Schout Velthuys, Blaaubeen, Dronkers, Uyttenhooven, Becius en de Jonge van Ellemeet).

Het voorstel van den heer Blaaubeen blijft alzoo voorshands buiten beraadslaging.

De heer Hombach heeft zich inmiddels verwijderd.

De beraadslagingen worden geopend over het eerste onderdeel van het voorstel der commissie: of men al of niet, eene indeeling in polderarrondissementen verlangt.

De heer Fransen van de Putte verklaart dat dit onderwerp door de commissie met bijzondere zorg is overdacht. Hij verdedigt hare zienswijze in het breede, ook door verwijzing naar de bij het ontwerp gevoegde bijlage D. (Memorie, betreffende de bijdragen voor en de geschoten van de calamiteuse polders in Zeeland) en naar de in het licht gegevene beschouwingen van mr. K. Wagtho.

De commissie beschouwde o. a. de subsidien als belasting, en deze moeten bij de wet geregeld en over een geheel gewest, niet over een onderdeel geheven worden. Intusschen zal de commissie zich bij de beslissing der vergadering nederleggen; zij heeft haar ontwerp bruikbaar willen maken voor elk aan te nemen subsidie stelsel. (Zie art. 72 van het ontwerp.)

De heer van Citters brengt den voorzitter der commissie hulde voor de wijdloopige herinnering aan de beginselen in haar ontwerp weggelegd, en toegelicht in de daarbij gevoegde gedrukte bescheiden. Hij beschouwt de gestelde vraag echter volstrekt afhankelijk van het aan te nemen subsidiestelsel, en bij onzekerheid daaromtrent, kan hij zijne stem niet uitbrengen. Vervallen de polderarrondissementen, waar blijft dan de maatstaf voor heffing van onderstand, strekt men de laatste over het geheele gewest uit, dan begaat men immers onbillijkheid en schending van verkregen regten ten aanzien van die tegenwoordige arrondissementen, waarin geene calamiteuse polders aanwezig zijn. Spreker herhaalt zijn reeds in de afdeelingen uitgedrukt gevoelen, dat de geheele kwestie wordt beheerscht door de wijze waarop de gelden zullen worden opgebragt, niet, zoo als het voorstel zegt, het geldelijk beheer, maar de opbrengst der middelen.

De heer Fransen van de Putte tracht aan de bedenking van den vorigen spreker te gemoet te komen door de bedoeling der commissie nader uit een te zetten. Welk stelsel men ook aanneme, acht hij geene polderarrondissementen noodig. Overigens zou de onderstand des noodig, arrondissementsgewijze kunnen opgebragt worden, vooral omdat alle calamiteuse polders toch rijks subsidie genieten.

Zijn de staten van oordeel dat men het nog vigerend subsidie stelsel kan en mag bestendigen, hoewel verbeterd en gewijzigd, hij herhaalt het, dat de commissie er zich bij zal nederleggen.

Door den heer van Citters verklaard zijnde dat hij hiermede zijne bezwaren niet vindt opgelost, zet de heer Cau het denkbeeld der commissie nader uit een. Zij heeft het niet wenschelijk geacht de provincie in polderarrondissementen te verdeelen, juist omdat zij los wilde blijven van de regelen waarnaar de middelen zullen moeten gevonden worden. Ten anderen beschouwt hij de subsidien der achterliggende polders als eene belasting, hoedanige alleen de wet kan bestendigen. Dit alles betreft intusschen een afzonderlijk financieel punt, dat de commissie oordeelde niet in het reglement van administratie der polders te moeten worden opgenomen.

De heer van Citters zegt, na verlof bekomen te hebben om ten derden male het woord te voeren, volstrekt niet overtuigd te zijn. Het blijft hem onbegrijpelijk hoe de opbrengst moet geregeld worden, waar geene arrondissementen zijn, die echter geen invloed uitoefenen op het eigenlijk beheer, alleen op de opbrengst der gelden. Waar zal dan de grens zijn? Hij acht zoodanige nadrukkelijke bepaling zeer zeker te huis te behooren in een polderreglement en meent dat het financieel stelsel de zaak geheel beheerscht.

De heer Hammacher beschouwt het stelsel van subsidien als niets gemeen hebbende met de arrondissementen. Men heeft thans eerste, tweede en derde linien voor de regeling van de opbrengst. De arrondissementen acht hij alleen op het papier te bestaan. Wil men ze werkelijk in 't leven roepen, dan moet elk arrondissement, zijns bedunkens, als onder de fransche reglementen, onderling in zijne behoeften voorzien. Ook hij verwijst naar art. 72 van het ontwerp.

De heer Fransen van de Putte komt nader op zijne rede terug en zegt dat in elk geval de calamiteuse polder het punt van uitgang is, en de onmiddelijk daaraan grenzende en omliggende polders tot subsidie verpligt zijn. Overigens vereenigt hij zich met het door den heer Cau gesprokene.

De beraadslaging wordt hierop gesloten en in omvraag gebragt het eerste punt: of men geene indeeling in polderarrondissementen verlangt?

Die vraag wordt ontkennend beantwoord met 30 tegen 4 stemmen (van de heeren Mazure, van den Bosch, Fransen van de Putte en Cau).

De voorzitter geeft in overweging alsnu het tweede en derde punt van het voorstel der commissie gelijktijdig te behandelen.

De heer Cau verklaart zich daartegen. Men kan, en de beraadslaging in de afdeelingen bewees dit, het vaststellen van reglementaire bepalingen noodig oordeelen en toch het oordeel der commissie niet zijn toegedaan in deze. Hij zou veeleer, namens de commissie, voorstellen dat het derde punt vóór het tweede werd in omvraag gebragt.

De heer van den Bosch deelt die zienswijze, welke echter door den heer Uyttenhooven bestreden wordt, die het met den voorzitter eens is en betoogt dat men zich moet bepalen bij de in het ontwerp beslotene beginselen en niet in algemeene beschouwingen moet treden.

Nadat de heer Cau heeft verklaard te volharden bij zijne uitgedrukte zienswijze, verklaart de heer Vis zich ook hier tegen; hij wijst er op dat men thans over de beginselen van het ontwerp behoort te beraadslagen en niet op dit oogenblik nieuwe grondslagen kan bepalen voor den eventuelen naderen arbeid eener nieuwe commissie.

Nadat de heer Hammacher zich ook nog met het oog op antecedenten ten gunste van het denkbeeld van den heer Cau had verklaard, brengt de voorzitter, bij de verschillende gevoelens in omvraag of deze 2de en 3de punten te zamen zullen worden in behandeling genomen.

Die vraag wordt ontkennend beantwoord met 24 tegen 11 stemmen (voor stemden de heeren de Jonge van Ellemeet, Uyttenhooven, Vis, van der Bilt, van Citters, van Deinse, de Smidt, Lantsheer, Dronkers, Becius en van der Mandere).

Alzoo komt in de eerste plaats het derde punt in behandeling.

Daarbij spreekt de heer Cau eene breed gemotiveerde en sierlijke rede uit, waarin hij zich ten doel stelde, niet om plotseling de meerderheid van zienswijze te doen veranderen, maar om haar tot een billijk en onpartijdig oordeel in staat te stellen, nadat men der commissie zonder aanleiding minder edele drijfveren en bedoelingen heeft toegedicht. Hij is die rondborstige wederlegging aan zich zelf, aan de commissie, aan het belang der zaak verpligt. Het onderwerp is te belangrijk om een partijzaak te worden; de commissie kent zich vrij en onafhankelijk, en de personen die de commissie vormen, en hunne antecedenten-

[illegible] waarborgen dit. Wat ook van hare[illegible] worde, hij zou zich gelukkig achten wanneer hij de zaak op onzijdig standpunt mogt kunnen terugvoeren. Met dit oogmerk gaat hij de vragen na: 1. Welk was het standpunt der commissie, toen zij gevolg moest geven aan den haar opgedragen last? 2. Mogt zij voorstellen het bestaand beheer der calamiteuse polders te bestendigen? 3. Heeft zij werkelijk een stelsel ontwikkeld, waardoor de zoo nuttige en noodige invloed van het hooger bestuur, door tusschenkomst der ambtenaren van den waterstaat op de waterschapsbesturen, wordt belemmerd?

Wat het eerste dier gestelde vragen aangaat, herinnert hij dat men, toen der commissie hare taak werd opgedragen, niet zoo zeer de behoefte der vrije polders op het oog had, als wel de ontwikkeling van het beheer der calamiteuse polders en een destijds zoo vurig verlangd, juist afgebakend tegenwigt bij de vaak te ver gedrevene bemoeijingen der ambtenaren van den waterstaat. Die bewering staaft spreker onder anderen door het in 1850 door de staten aan den koning gerigt adres. Het standpunt der commissie was alzoo, ja zelfstandig, maar zij mogt zich noch losmaken van hare lastgevers, noch van de wenschen, destijds door de waterschapsbesturen geuit, en hij herinnert hoe de stemming dier besturen in dien tijd geheel tegenovergesteld was aan de tegenwoordige. Onder den indruk van al het aangevoerde vroeg zij zich af: Hoe is de toestand der calamiteuse polders, zoo met het oog op de geschiedenis, als feitelijk. Dat onderzoek bewees haar dat die polders oorspronkelijk zeker vrij waren geweest; dat zij later niet meer in hunne behoeften konden voorzien en ondersteund werden, zonder dat de indijkers of eigenaars daarom afstand moesten doen van hunne regten; zij behielden hun karakter van waterschap, terwijl de hulp verleenende alleen een toezigt en invloed op het beheer verkreeg. Dat was ook in der tijd de zienswijze van hare lasthebbers, terwijl ook de minister Thorbecke de beambten van den waterstaat alleen als raadslieden bij het beheer der calamiteuse polders wilde aangemerkt hebben. Van dit standpunt uitgaande, meende de commissie geen ander ontwerp als het besprokene te mogen indienen, in het belang der polders, van de provincie en van het rijk, omdat de staten zich geroepen mogen achten de belangen der calamiteuse polders te handhaven.

Spreker moet thans — en daarmede nadert hij tot zijn tweede punt — onverdeelde hulde brengen aan den man, thans aan het hoofd van den waterstaat in deze provincie geplaatst, en wiens persoonlijke hoedanigheden zeker veel toebragten om de waterschapsbesturen sedert zoo belangrijk van zienswijze te doen veranderen. De commissie heeft echter personen van zaken afgescheiden. Wat is thans de magt van een polderbestuur tegenover een mogelijk te ver gedrevene suprematie van beambten [illegible] waterstaat? Hoogst onbeteekenend, waarvan de instructie voor de werkbazen bij de polders ten bewijze moge strekken. Spreker ontvouwt de bepalingen daarvan en haren nadeeligen invloed. De commissie geloofde dien staat van beheer der calamiteuse polders niet te mogen bestendigen.

Ook het derde der door hem gestelde punten beantwoordt spreker ontkennend, maar men bedenke dat zij de beambten van den waterstaat beschouwde als zelfstandige rijks ambtenaren, aan welken in dit reglement geenerlei voorschrift mogt gegeven worden. Hij mag intusschen niet ontkennen dat welligt de gekozene vorm minder gelukkig was en aanleiding gaf tot het haar toegedachte vermoeden, doch beroept zich overigens op menigerlei bepaling, waaruit blijkt dat het polderbestuur zonder medewerking dier ambtenaren, ook volgens het ontwerp eigenlijk niets vermag.

Na al het vorenstaande, durft spreker zich vleijen dat men den arbeid der commissie meer van een onzijdig standpunt zal beoordeelen en de overtuiging hebben dat zij vrij en gemoedelijk hare taak heeft vervuld.

De derde vraag: of men zich vereenigt met de in het ontwerp reglement ontwikkelde regelen van beheer der calamiteuse polders? wordt daarop in stemming gebragt en ontkennend beantwoord met 21 tegen 13 stemmen (voor stemden de heeren Fransen van de Putte, de Jonge, Moolenburgh, Cau, Hammacher, Snijder, Sergeant, Fokker, de Smidt, Mazure, van den Bosch, Pierssens en Dronkers.)

Thans komt in behandeling de tweede vraag van de commissie.

De heer Uyttenhooven herhaalt dat hij de daarbij gevraagde [illegible] beschouwt als geheel vreemd aan de in behandeling zijnde zaak.

De heer Fransen van de Putte daarentegen betoogt het onontbeerlijke dat men dit beginsel uitmake: of de staten de calamiteuse polders moeten reglementeren?

De heer Fokker bestrijdt de meening van den heer Uyttenhooven. Na het in den aanvang der zitting beslotene, behoeft men zich niet te bepalen tot beoordeeling van het werk der commissie. Hij zou zich dan ook voor die vraag verklaren, maar hij vindt ze vreemd, en welligt veroorzaakt door de in en buiten deze vergadering geopperde bedenkingen. Het toestemmend antwoord op die vraag is immers gegeven, reeds door het mandaat der commissie, door het ter zake reeds voorgevallene en door het bekende oordeel van twee opvolgende ministers van binnenlandsche zaken, wien hij voor zich dankbaar is, voor deze erkenning van de grondwettige bevoegdheid der staten.

De heer Vis moet wel de mededeeling van den heer Fokker beamen, doch hij zou er de voorkeur aan geven dat men zich bepaalde bij beoordeeling van de beginselen van het ontwerp, zonder meer.

Nadat de heer Cau het voorstel der commissie nader had toegelicht en de heeren Hammacher en Fokker nog kortelijk het woord voerden, is de tweede vraag der commissie toestemmend beantwoord met 29 tegen 5 stemmen. (Tegen stemden de heeren Becius, de Jonge van Ellemeet, Vis, Kakebeeke en van der Bilt).

Thans komt de vierde door de commissie gestelde vraag in behandeling, namelijk: vereenigt men zich met het in het ontwerp ontwikkelde stelsel betrekkelijk het geldelijk beheer der calamiteuse polders? De heer Fransen van de Putte stelt op den voorgrond dat ook dit onderwerp zeer naauwgezet door de commissie is onderzocht. Voorts betoogt hij in het breede, en staaft zijn gevoelen door voorlezing uit de brochure over dit onderwerp van een 40tal polders in Zuidbeveland, dat het tegenwoordig beheer onnaauwkeurig en omslagtig is, waarbij het voor den oningewijde ondoenlijk is eenig overzigt te krijgen van den stand der financien. De beginselen in art. 103 en 104 van het ontwerp weggelegd, acht hij verreweg verkiesselijk en beknopter.

De heer Vader acht zich even als in de afdeeling, verpligt die bedenkingen tegen de tegenwoordige administratie en verantwoording te wederleggen. De thans bestaande handelwijze is niet verward en wettelijk geregeld, hetgeen hij door bewijzen staaft. Ieder ingeland kan zich in de april-vergadering op de hoogte stellen van den geldelijken toestand. Ook de bestedingswijze is wettig volgens titel IV van het keizerlijk decreet van 11 januarij 1811.

De heer Hammacher vermeent dat beide vorige sprekers in bijzonderheden treden, die ter zake van het beginsel weinig afdoen.

De heer Fransen van de Putte volhardt bij zijne uitgedrukte zienswijze en verzekert dat zij ook die is van penningmeesters van onderscheidene calamiteuse polders.

Op verzoek van den heer van den Bosch geschiedt nogmaals voorlezing van de vierde vraag. Daarop verklaart de heer Vader bij zijne uitgedrukte gevoelens te volharden, waarna de beraadslagingen gesloten worden en bij omvraag het vierde onderdeel van het voorstel der commissie ontkennend beantwoord met 22 tegen 12 stemmen. (Voor hebben gestemd de heeren Fransen van de Putte, de Jonge, Cau, Hammacher, Snijder, Sergeant, Fokker, de Smidt, Mazure, Mathon, van den Bosch en Dronkers.)

De voorzitter zegt dat, thans uit de stemming gebleken zijnde dat de staten zich niet kunnen vereenigen met wat de commissie zelf noemt de hoofdbeginselen, in het ontwerp-polderreglement ontwikkeld, de vergadering zal behooren te beslissen of der bestaande commissie dit werk bij vernieuwing zal worden opgedragen.

De heer Fransen van de Putte levert namens de commissie een voorstel in, waarbij de commissie, overwegende dat hare taak is volbragt, en zij haar mandaat in den schoot der vergadering wenscht neder te leggen, voorts dat het belang der zaak eischt dat het onderwerp worde gereglementeerd, aan het verzoek om ontslag het beding toevoegt, dat de staten eene andere of nieuwe commissie benoemen tot het ontwerpen van een of twee nieuwe polderreglementen, gegrond op de thans aangenomene en bekend gewordene beginselen, en mogt men zich met dit laatste niet vereenigen, dat dan de stukken worden gesteld in handen van gedeputeerde staten.

De heer Uyttenhooven komt thans op het door hem gedane voorstel terug, hetwelk hij in zoo verre wenscht te wijzigen dat het ontwerp en daartoe betrekkelijke stukken worden gesteld in handen van gedeputeerde staten, met verzoek om een gewijzigd ontwerp op de bekende grondslagen, uiterlijk in de najaarsvergadering van 1858 ter tafel te brengen.

De heer Fransen van de Putte verklaart dat de in zijne afdeeling geopperde vraag of de commissie werkelijk nog wel als zoodanig bestond, hem zeer onaangenaam heeft aangedaan. Zij verheugt zich bijeen te zijn gebleven tot deze openbare discussie. Ten vorigen jare is het feit reeds beslist dat zij werkelijk nog als commissie niet ontbonden was maar tot heden bleef voortbestaan. Thans zal men het haar niet euvel duiden dat zij haar mandaat nederlegt; zij doet dat met den ongeveinsden wensch dat hare opvolgers gelukkiger mogen slagen, en zich verbeugende dat haar arbeid voor het minst deze vrucht heeft gedragen, dat zoodanige opvolgers een meer gebakend spoor en de bouwstoffen meer voorhanden vinden, en bovenal bepaaldelijk ingelicht zullen zijn omtrent den wensch der staten. Ook als lid der staten roemt hij zich gelukkig dat bepaald is uitgemaakt dat het reglementeren van den werkkring der calamiteuse polders door de staten zal geschieden.

De voorzitter doet opmerken dat weder twee voorstellen zijn ingediend *a.* van den heer Uyttenhooven om de stukken te stellen in handen van gedeputeerde staten, en *b.* van de commissie, om eene nieuwe commissie ad hoc te benoemen.

De heer Fokker meent een derde voorstel te moeten aangeven, namelijk om (zoo als eerst de heer Uyttenhooven bedoelde) de stukken te renvoijeren aan de bestaande commissie. Immers is het hem nog niet duidelijk, dat de leden daarvan zich welligt dat vernieuwd mandaat niet weder zullen laten welgevallen.

Door den heer Cau gepersisteerd zijnde bij het verzoek der commissie om ontslag, en nader op verlangen van den heer Fokker dat van de gezindheid der commissie bepaaldelijk blijke, de verklaring afgelegd zijnde dat de leden zich ook een vernieuwd mandaat niet kunnen laten welgevallen, trekt de heer Fokker zijn voorstel terug.

Het voorstel van den heer Uyttenhooven, gewijzigd volgens de latere verklaring van dien heer, namelijk om de stukken niet te renvoijeren aan de commissie ad hoc, maar te stellen in handen van gedeputeerde staten, om een gewijzigd ontwerp ter tafel te brengen, uiterlijk in de najaarsvergadering van 1858, wordt alsnu in omvraag gebragt en aangenomen met 21 tegen 13 stemmen. (Tegen stemden de heeren Becius, de Jonge van Ellemeet, Fransen van de Putte, Cau, van Citters, Vis, Fokker, Mazure, Mathon, van den Bosch, Buteux, Pierssens en van der Bilt).

Het voorstel der commissie vervalt dus.

De voorzitter vermeent thans de tolk der vergadering te zijn als hij de commissie die nu heeft gedefungeerd, dank betuigt voor den uitstekenden ijver waarmede zij zich van hare taak heeft gekweten. Indien al haar werk geen zeer gunstige ontvangst mogt ten deel vallen, heeft zij toch de streelende voldoening, dat zij den weg gebaand heeft en eene menigte bouwstoffen geleverd, voor hen die dezen arbeid zullen voortzetten.

De heer Sprenger bekomt thans het woord tot het doen van een voorstel, vreemd aan de orde.

Die heer stelt voor dat de staten, met het oog op de thans bij de tweede kamer der staten-generaal aanhangige wetsvoorstellen, betrekkelijk den aanleg van spoorwegen hier te lande, zich mede bij adres tot die vertegenwoordiging wenden, om van hunne hooge belangstelling te doen blijken, inzonderheid in den spoorweg van Vlissingen naar Venlo, en bij de overtuiging dat die lijn zonder krachtdadige hulp van het rijk zeer moeijelijk zal kunnen tot stand komen, die medewerking dringend verzoeken.

Dit door vele leden ondersteunde voorstel wordt dadelijk in behandeling genomen, en even als een nader door hem gedaan voorstel om de uitvoering daarvan op te dragen aan gedeputeerde staten, bij acclamatie aangenomen.

Thans niets meer te behandelen zijnde, wordt besloten deze najaarsvergadering te sluiten en aan gedeputeerde staten over te laten de notulen der zittingen van heden te resumeren.

De vergadering wordt daarop in naam des konings gesloten.

TER DRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS, UITGEVERS VAN DE MIDDELBURGSCHE COURANT.